

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลิกกิจการของธุรกิจอุตสาหกรรมจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจโลก” ดังนั้น เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจรวมทั้งมีความสมบูรณ์และบรรลุวัตถุประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมสาระสำคัญต่างๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเสนอเป็นลำดับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ความหมายของการเลิกกิจการ

2.1.2 ความหมายของธุรกิจ

2.1.3 การจัดการธุรกิจอุตสาหกรรม

2.1.4 สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ

2.1.4.1 สภาพแวดล้อมภายนอกกิจการ

2.1.4.2 สภาพแวดล้อมภายในกิจการ

2.1.5 วิกฤตเศรษฐกิจโลก

2.1.5.1 วิกฤตเศรษฐกิจแฮมเบอเกอร์ไครซิส

2.1.5.2 วิกฤตเศรษฐกิจคูไบ

2.1.5.3 วิกฤตเศรษฐกิจเงินทอง

2.1.6 ความรู้เกี่ยวกับโครงการชุปชีวิตธุรกิจไทย

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลิกกิจการของโรงงานอุตสาหกรรม ในจังหวัดระยอง

2.2.2 รายงานการวิจัยเรื่อง การสำรวจผู้ประกอบการเกี่ยวกับผลกระทบจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในปัจจุบัน พ.ศ. 2551

2.2.3 รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ถึงอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ท่ามกลางภาวะวิกฤต

2.2.4 รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินการ ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลของธุรกิจอุตสาหกรรมในจังหวัดนราธิวาส

2.2.5 รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิจัย “ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานธุรกิจขนาดย่อม: ศึกษาการบริหารงานบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์”

2.3 สรุปเอกสารและงานวิจัยเข้าสู่ประเด็นปัญหาของการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้รวบรวมเนื้อหาที่สำคัญเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลิกกิจการของธุรกิจอุตสาหกรรมจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจโลก สรุปได้ 11 ข้อ ดังนี้

2.1.1 ความหมายการเลิกกิจการ

เลิกกิจการ หมายถึง กิจการไม่สามารถดำเนินงานต่อไปได้ จะต้องเลิกกิจการ การเลิกกิจการ มี 2 แบบ คือการเลิกกิจการโดยสมัครใจ เจ้าหนี้และกิจการลูกหนี้สามารถตกลงกันเรื่องการชำระหนี้ได้และยินยอมเลิกกิจการ อีกแบบหนึ่งคือ เจ้าหนี้และกิจการลูกหนี้ไม่สามารถตกลงกันได้ในเรื่องการชำระหนี้ เจ้าหนี้จึงยื่นฟ้องกิจการลูกหนี้ให้ล้มละลาย ซึ่งทำให้กิจการต้องเลิกไปโดยปริยาย เมื่อศาลสั่งให้ล้มละลาย เท่ากับเป็นการเลิกกิจการโดยไม่สมัครใจ ไม่ว่าจะเป็นการเลิกกิจการแบบไหนก็ตามจะต้องมีการแต่งตั้งบุคคลเข้ามาดูแลสินทรัพย์เพื่อทำการชำระบัญชี ซึ่งอาจเป็นผู้ชำระบัญชีของกิจการหรือเจ้าหน้าที่พิทักษ์ในกรณีอยู่ในความรับผิดชอบของศาล บุคคลดังกล่าวจะทำหน้าที่ชำระบัญชีของกิจการและนำสินทรัพย์ออกขายทอดตลาดเพื่อนำมาชำระหนี้ให้บรรดาเจ้าหนี้ตามลำดับก่อนหลังในสิทธิเรียกร้อง (กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, 2530)

การเลิกกิจการ คือ ผู้ประกอบกิจการที่เป็นนิติบุคคลหรือผู้ที่มีใบทะเบียนพาณิชย์และได้ขอจดทะเบียนเลิกกิจการกับกระทรวงพาณิชย์ (กรุงเทพมหานคร, 2549)

2.1.1.1 การเลิกกิจการ เป็นไปตามมาตรา 72 แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่เลิกกิจการย่อมไม่เกี่ยวพันกับนิติบุคคลอื่น เว้นแต่ในกรณีเป็นผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วน โดยมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการเลิกกิจการดังนี้

ก) ให้ผู้ชำระภาษีและผู้จัดการมีหน้าที่ร่วมกันแจ้งให้เจ้าพนักงานประเมิน ณ สำนักงานสรรพากรพื้นที่ ท้องที่ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลผู้เลิกกิจการตั้งอยู่ ทราบการเลิกของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้นภายใน 15 วัน นับแต่วันที่เจ้าพนักงานกรมพัฒนาธุรกิจการค้ารับจดทะเบียนเลิก กรณีไม่ปฏิบัติตาม บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้นอาจต้องเสียเงินภาษีเพิ่มขึ้นอีก 1 เท่าของจำนวนภาษีที่ต้องเสีย

ข) เพื่อประโยชน์ในการคำนวณภาษี ให้ถือว่าวันที่เจ้าพนักงานรับจดทะเบียนเลิกเป็นวันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชี ให้ผู้ชำระบัญชีและผู้จัดการมีหน้าที่และความ

รับผิดชอบร่วมกันในการยื่นรายการและเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลตามแบบ ภ.ง.ด.50 ภายใน 150 วัน นับแต่วันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชี

ค) ในกรณีกิจการร่วมค้าที่เลิกกันโดยไม่มีการชำระบัญชี ให้ผู้จัดการห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลมีหน้าที่และความรับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้ชำระบัญชี ร่วมกับผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งมีอำนาจจัดการตามที่กล่าวข้างต้น

2.1.2 ความหมายของธุรกิจ

สมคิด (2549: 13) ได้ให้ความหมายคำว่า “ธุรกิจ” ไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมทางธุรกิจอย่างต่อเนื่องทางเศรษฐกิจของมนุษย์ นั่นคือ จะเกี่ยวข้องกับการผลิต การซื้อขายและการบริการซึ่งสินค้าและการบริการต่าง ๆ ถ้าผลิตสินค้าเป็นครั้งคราว หรือนาน ๆ ซื้อขายสินค้าครั้งหนึ่งไม่เรียกว่าทำธุรกิจ

2.1.2.1 ประเภทของธุรกิจ อาจแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

ก) ธุรกิจอุตสาหกรรม เป็นการผลิตสินค้าต่าง ๆ
 ข) ธุรกิจทางการค้า เป็นการซื้อมาขายไป ได้แก่ ร้านค้าต่าง ๆ ร้านค้าส่ง ร้านค้าปลีก ห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ

ค) ธุรกิจบริการ เป็นธุรกิจที่อำนวยความสะดวกหรือ ทำให้ผู้อื่นสะดวกสบาย เช่น ธนาคาร การประกันภัย การขนส่ง ภัตตาคาร เป็นต้น

2.1.3 การจัดการธุรกิจอุตสาหกรรม

การจัดการธุรกิจอุตสาหกรรม (พิเชษฐ, 2546) หมายถึง กระบวนการวางแผนการดำเนินการของธุรกิจในการผลิตสินค้าหรือบริการ การบริหารงานพนักงาน การอำนวยความสะดวก โดยนำทรัพยากรการจัดการมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการผลิต และประสานการทำงานของฝ่ายต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กันสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างราบรื่น เพื่อให้ธุรกิจบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่บริษัทกำหนดไว้ หรืออาจกล่าวได้ว่า การจัดการธุรกิจอุตสาหกรรม หมายถึง กระบวนการวางแผนการจัดองค์การบริหารงานด้านต่าง ๆ ของธุรกิจอุตสาหกรรมเพื่อให้เป็นที่ผลิตสินค้าและบริการตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคและเกิดประโยชน์สูงสุด

คุณลักษณะธุรกิจอุตสาหกรรม ธุรกิจเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในสิ่งต่าง ๆ จนกิจกรรมหรือบริการนั้น ๆ กลายเป็นอาชีพเพื่อให้มนุษย์ได้รับความสุข ความสบาย ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าธุรกิจเข้าไปครอบคลุมสังคมของมนุษย์เกือบหมด และธุรกิจเป็นแหล่งที่ใช้ทรัพยากรมากที่สุด เป็นที่เกิดการว่าจ้างแรงงาน ทำให้เกิดรายได้และภาษีอากร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญก่อให้เกิดการขยายตัวของเศรษฐกิจของประเทศได้ดีขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่า คุณลักษณะของธุรกิจอุตสาหกรรมเป็นธุรกิจที่ดำเนินงานโดยเจ้าของคนเดียว เป็นห้างหุ้นส่วน หรือเป็นบริษัทส่วนใหญ่จะเป็นกิจการที่ค่อนข้างใหญ่และเป็นรูปของบริษัท ธุรกิจอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นถึงธุรกิจ

ด้านการผลิตสินค้าจำหน่ายอาจเป็นธุรกิจการให้บริการก็ได้ แต่ในที่นี้จะเน้นธุรกิจอุตสาหกรรมด้านการผลิต เช่น อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมเครื่องตกแต่งบ้าน และอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ เป็นต้น

ธุรกิจอุตสาหกรรมที่ทำการผลิตสินค้าเองนั้น ต้องซื้อวัตถุดิบมาแปรสภาพให้เป็นสินค้าสำเร็จรูป ต้องมีคนงานช่วยผลิตซึ่งต้องจ่ายค่าแรง และยังมีค่าใช้จ่ายในการผลิตอื่น ๆ อีก นอกจากนี้ยังต้องจ่ายค่าแรงช่างที่มาแปรสภาพวัตถุดิบนี้ และเสียค่าใช้จ่ายในด้านอื่น ๆ เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ และวัสดุเอกสารสำนักงานในการติดต่อสื่อสาร เมื่อผลิตสินค้าเสร็จเป็นสินค้าสำเร็จรูปก็จะจำหน่ายให้ลูกค้า อาจเป็นทั้งจำหน่ายปลีกหรือจำหน่ายส่งต่อไป ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารเช่นเดียวกับธุรกิจซื้อขายสินค้าอื่น ๆ ข้อแตกต่างระหว่างธุรกิจที่ซื้อสินค้ามาจำหน่ายปกติกับธุรกิจอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าเพื่อจำหน่าย พอสรุปได้ดังนี้ ธุรกิจซื้อสินค้ามาจำหน่ายจะดำเนินการซื้อสินค้าสำเร็จรูปมาจำหน่ายได้เลย โดยเสียค่าใช้จ่ายในด้านขายและบริการตามปกติ แต่ธุรกิจอุตสาหกรรมจะซื้อวัตถุดิบมาแปรสภาพ โดยใช้ค่าแรงทางตรงและค่าใช้จ่ายในการผลิต ซึ่งเน้นต้นทุนแปรสภาพมาแปรสภาพวัตถุดิบเป็นสินค้าสำเร็จรูป แล้วโอนสินค้าสำเร็จรูปไปให้ฝ่ายขาย และสำนักงานดำเนินการจำหน่ายต่อไป

2.1.4 สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ

ปัจจุบันการค้าเน้นธุรกิจกำลังก้าวเข้าสู่ยุคโลกไร้พรมแดน (Borderless World) หรือที่เรียกว่า สังคมโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปิดกว้างทางการค้าและการแข่งขันที่ธุรกิจสามารถขยายตัวอย่างรวดเร็ว และขยายขอบเขตการดำเนินงานครอบคลุมไปทั่วโลกทำให้ผู้บริหารธุรกิจต้องตื่นตัวต่อการแข่งขันทั้งในด้านจำนวนคู่แข่ง และความซับซ้อนในการดำเนินการ นอกจากนี้หลายอุตสาหกรรมมีขอบเขตการดำเนินงานมากกว่าภายในท้องถิ่นประเทศหรือภูมิภาค ส่งผลให้การแข่งขันเกิดขึ้นในหลายรูปแบบ และกระจายไปทั่วทุกมุมโลก ธุรกิจที่เข้มแข็งและสามารถปรับตัวได้อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์และระยะเวลา จึงสามารถดำรงอยู่และเจริญเติบโตในอนาคตดังนั้นการที่องค์กรจะอยู่รอด และดำรงรักษาความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage) อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารต้องเข้าใจธรรมชาติของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (Business Environment) ตลอดจนสามารถคาดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างถูกต้องแม่นยำ เพื่อฉกฉวยโอกาสหรือเตรียมความพร้อมสำหรับภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นกับองค์กร การที่ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญและปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ย่อมก่อให้เกิดโอกาสที่จะวางแผนกลยุทธ์ต่าง ๆ ได้ในอนาคต หากผู้บริหารละเลยเพิกเฉยไม่สนใจสภาพแวดล้อมในการบริหารจัดการแล้ว จะเกิดความเสี่ยงและอาจทำให้องค์กรล้มเหลวได้ (จินตนา, 2548; / ฌ็องซูพันธ์, 2552: 33)

สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ หมายถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานขององค์กร สภาพแวดล้อมทางธุรกิจอาจก่อให้เกิดผลทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อการดำเนินงานในปัจจุบัน และในอนาคตขององค์กร การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจอาจก่อให้เกิดจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) หรืออุปสรรค (Threat) ต่อองค์กร การศึกษาด้านกลยุทธ์ธุรกิจ จะแบ่งการพิจารณาสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กร ออกเป็นสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรและสภาพแวดล้อมภายในองค์กร (Centro, 1997: 168)

2.1.4.1 สภาพแวดล้อมภายนอกกิจการ

พลังของสภาพแวดล้อมภายนอกกิจการอยู่นอกขอบเขตขององค์กร ดังนั้น ผู้บริหารจึงไม่สามารถที่จะควบคุมได้โดยตรง แต่พลังเหล่านี้จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ทำให้ผู้บริหารทุกระดับจึงต้องตระหนักถึงพลังของสภาพแวดล้อมภายนอกกิจการและวิเคราะห์ผลกระทบที่มีต่อกิจการ โดยแบ่งสภาพแวดล้อมภายนอกกิจการออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ (Davis and Post, 1988)

ส่วนแรกเป็นสภาพแวดล้อมทั่วไป

พลังของสภาพแวดล้อมทั่วไป ซึ่งหมายถึงอิทธิพลทางการเมืองการปกครอง อิทธิพลทางเศรษฐกิจ อิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม และอิทธิพลจากนานาประเทศที่มีอิทธิพลทั่วไปต่อองค์กร ถึงแม้ว่าอิทธิพลเหล่านี้จะไม่มีผลกระทบโดยตรงในการดำเนินงานประจำวันขององค์กรก็ตาม แต่ก็มีความสำคัญมากด้วยเหตุผลหลายประการ คือ

ประการแรก แรงกดดันจากสภาพแวดล้อมทั่วไปจะเกี่ยวข้องกับแนวโน้มที่สำคัญซึ่งมีผลถึงเป้าหมายในระยะยาว ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในเรื่องนี้คือ เมื่อประชาชนมีความสนใจในเรื่องการประหยัดน้ำ เพราะทรัพยากรน้ำกำลังเริ่มขาดแคลน กิจการผลิตและจำหน่ายเครื่องสุขภัณฑ์ ก็มีความตื่นตัวและปรับตัวตามสภาพแวดล้อมนี้ โดยการผลิตและส่งเสริมการจำหน่ายเครื่องสุขภัณฑ์ชนิดต่าง ๆ ที่ช่วยประหยัดน้ำ ซึ่งช่วยส่งผลให้กิจการมีกำไรระยะยาว ในอีกทั้งเรื่องการประหยัดไฟฟ้าและน้ำก็มีผลต่อธุรกิจอย่างมาก

ประการที่สอง สถานการณ์ที่ถูกสร้างขึ้นโดยพลังของสภาพแวดล้อมทั่วไปสามารถทำให้องค์กรต้องสนใจบรรยากาศทั่ว ๆ ไปได้ ตัวอย่างเช่น รัฐวิสาหกิจที่ต้องปรับเปลี่ยนเป็นธุรกิจมหาชน

ประการที่สาม พลังจากสภาพแวดล้อมทั่วไปบางครั้งมีผลกระทบโดยตรง โดยส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในงาน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในประเทศไทยสมัยที่มีวิกฤตทางเศรษฐกิจ (ประมาณ พ.ศ. 2540) ราคาที่ดินและราคาสินค้าก่อสร้างถูกลงมาจากธุรกิจเหล่านี้ที่ซบเซาและประสบความขาดทุนต้องปิดกิจการ คนตกงาน

ก) อิทธิพลทางการเมือง ประกอบด้วยรัฐบาล นโยบายทางการเมือง กฎหมาย และสถาบันในระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น รวมไปถึงระดับระเบียบ ข้อบังคับ ภาษีอากร การตัดสินใจทางกฎหมาย และนโยบายของพรรคการเมือง อิทธิพลทางการเมืองมีผลต่อบรรยากาศขององค์การธุรกิจโดยเป็นตัวช่วยเหลือและส่งเสริมกิจกรรมที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศในแง่การลงทุน รัฐบาลก็จัดตั้งให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน มีการลดหย่อนภาษีนำเข้าของเครื่องมือ เครื่องจักร และวัตถุดิบ และเมื่อรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศก็กำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการนี้

สำหรับองค์การธุรกิจที่ดำเนินกิจการนอกประเทศบ้านเกิดของตน อิทธิพลทางการเมืองจะอยู่ในรูปของกฎระเบียบทางการค้า หรือส่งเสริมของรัฐบาลในเรื่องของแรงงานในท้องถิ่นหรือวัตถุดิบในท้องถิ่น ในบางครั้งอิทธิพลทางการเมืองมีผลทำให้เกิดการข้ามชาติต้องสูญเสียทรัพย์สินเงินทอง เช่น มีการปฏิวัติรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลเก่า ทำให้เกิดการตั้งกฎระเบียบทางการค้าของกิจการจากนอกประเทศขึ้นมาใหม่ กิจการนั้น ๆ จึงต้องปรับตัวตามอิทธิพลทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป

ข) อิทธิพลทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยทรัพยากรที่มีอยู่หรือขาดแคลน และแนวโน้มทั่ว ๆ ไปของเศรษฐกิจที่มีผลต่อองค์การ หากมองภาพให้กว้างขึ้น พลังทางเศรษฐกิจจะเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจที่มีผลต่อองค์การ บางประเทศมีระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม เช่น ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศคิวบามีการวางแผนทางเศรษฐกิจและควบคุมโดยรัฐบาลกลาง ในประเทศเหล่านี้รัฐบาลจะกำหนดกฎเกณฑ์สำหรับเจ้าของกิจการโรงงานอุตสาหกรรม ผลผลิต การซื้อวัตถุดิบ ราคา และกิจการทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ในทางตรงกันข้ามประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศในโลกเสรีส่วนใหญ่ที่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมจะมีตลาดการค้าที่มีการแข่งขันที่เสรีดังนั้น องค์การธุรกิจต่าง ๆ จะซื้อสินค้าตามกลไกตลาดที่กำหนดโดยอุปทานและอุปสงค์ในปัจจุบันนับได้ว่าระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมมีความสำเร็จในสังคมมนุษย์ทำให้ประเทศต่าง ๆ หันมาใช้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมมากขึ้น (Diebold, 1984) สำหรับประเทศไทยใช้ระบบเศรษฐกิจแบบผสมระหว่างระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมแบบบังคับกับระบบทุนนิยม นั่นคือ กิจการส่วนใหญ่เอกชนเป็นเจ้าของ มีอำนาจในการตัดสินใจและตั้งราคาตามกลไกตลาด แต่ยังมีสาธารณูปโภคและสินค้าบางอย่างที่รัฐบาลต้องควบคุมในเรื่องราคา

สิ่งที่ผู้บริหารธุรกิจต้องคำนึงถึงคือ วิกฤตการณ์เงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ย ภาวะการว่างงาน รายได้ประชาชาติ อำนาจในการซื้อของผู้บริโภค อัตราการแลกเปลี่ยนเงินตรา และพลังทางเศรษฐกิจที่สำคัญอีกมากมาย เช่น เมื่อเกิดวิกฤตการณ์เงินเฟ้อ องค์การต้องจ่ายเงินมากขึ้นเป็นค่าวัตถุดิบ และหลาย ๆ กิจการต้องขึ้นราคาสินค้าเพื่อให้คุ้มกับต้นทุน หรือถ้าวิกฤตการณ์เงินเฟ้อ

เพิ่มขึ้นสูงมากจนอาจมีผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ รัฐบาลจะใช้นโยบายควบคุมราคาสินค้าบางชนิดและค่าจ้างแรงงาน ซึ่งองค์การทางธุรกิจต้องปฏิบัติตาม

ค) อิทธิพลทางเทคโนโลยี ประกอบด้วย ผู้ชำนาญการ กระบวนการ และระบบ ซึ่งองค์การใช้เพื่อปรับปรุงการผลิตสินค้าและบริการ โดยที่มีการวิจัยและทดลองทางวิทยาศาสตร์มาก่อน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในอุตสาหกรรมทำให้เกิดอุตสาหกรรมใหม่ๆ และทำให้องค์การมีเครื่องมือและโอกาสที่จะผลิตสินค้าให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น โรงงานทอผ้าในประเทศไทยปรับปรุงเครื่องมือทอผ้าจากเครื่องมือแบบเก่าเป็นเครื่องมือแบบใหม่ ทำให้ทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้นใช้พลังงานน้อยลง และใช้แรงงานคนน้อยลงมาก

ปัจจุบันคอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีบทบาทในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานขององค์การธุรกิจ ยิ่งกว่านั้นคอมพิวเตอร์ยังทำให้การออกแบบสินค้า งานวิศวกรรม การผลิต การขนส่ง วัตถุดิบ มีการพัฒนาขึ้นอย่างมาก คอมพิวเตอร์สำหรับผู้บริหารสามารถให้ข้อมูลเชิงวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจได้มากมายและรวดเร็ว ทั้งข้อมูลเกี่ยวกับการเงิน เกี่ยวกับลูกค้า และเกี่ยวกับคู่แข่งชั้นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทำให้การติดต่อในการตัดสินใจง่ายและรวดเร็ว ทำให้เกิดบริหารใหม่ๆ ในระดับธุรกิจข้ามชาติได้ (Daft, Sormunen and Parks, 1988) เช่น เรื่อง Internet and E-commerce

อิทธิพลทางเทคโนโลยีทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในองค์การ โดยองค์การต้องพยายามหลีกเลี่ยงการใช้เครื่องจักร เครื่องมือ หรือระบบงานที่ล้าสมัยจนไม่อาจสู้กับคู่แข่งได้ ดังนั้นองค์การจึงต้องพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลา

ง) อิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย ค่านิยม ทักษะ ความต้องการ และลักษณะเฉพาะของคนในสังคมที่องค์การไปประกอบการอยู่ ค่านิยมของวัฒนธรรมนั้นเชื่อกันว่าเป็นตัวกำหนดรูปแบบทักษะของบุคคลและของกลุ่มบุคคล ค่านิยมและทักษะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลและมีอิทธิพลต่อความปรารถนาของบุคคลซึ่งองค์การธุรกิจต่างๆ จะต้องพยายามทำสินค้าและบริการมาสนองให้ ตัวอย่างเช่น วัฒนธรรมในการบริโภคของคนไทยที่หันไปนิยมการดื่มมามากขึ้น เพราะได้เรียนรู้ว่าการดื่มมเป็นสิ่งที่จำเป็น ทำให้ธุรกิจการผลิตมรุ่งเรืองขึ้น เป็นต้น

ลักษณะเกี่ยวกับประชากรเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของอิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม ไม่ว่าจะ เป็นจำนวนประชากรและพฤติกรรมทางด้านศาสนา การที่ผู้หญิงออกจากบ้านไปทำงานมากขึ้น ทำให้อัตราการเพิ่มของประชากรลดลงในหมู่คนที่มีการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจ คนมีอายุยืนขึ้นล้วนแล้วแต่มีผลต่อผลิตภัณฑ์และบริการขององค์การธุรกิจที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปดังตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เช่น อาหารกึ่งสำเร็จรูป อาหารสำหรับคนชรา สถานพักผ่อน

คนชรา บริการรับเลี้ยงดูเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน ล้วนเป็นธุรกิจที่เกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนไปทั้งสิ้น

จ) อิทธิพลจากนานาชาติ อิทธิพลที่มาจากภายนอกประเทศแม้ของกิจการและมีอิทธิพลต่อคนและองค์การเรียกว่า อิทธิพลจากนานาชาติ บริษัทที่ทำธุรกิจกับประเทศอื่นจะรู้สึกถึงผลกระทบของอิทธิพลจากนานาชาติหลายประการ รวมทั้งการขึ้นลงของอัตราการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศคู่แข่งกันในระดับท้องถิ่นและระดับโลก ยิ่งกว่านั้นบริษัทอาจซื้อวัตถุดิบได้ถูกกว่าจากต่างประเทศหรืออาจไปทำการผลิตในประเทศหนึ่งที่มีค่าแรงงานถูกกว่าแล้วขายสินค้าสำเร็จรูปนั้นไปทั่วโลก

กิจการต่างประเทศที่ทำธุรกิจข้ามชาติที่เข้ามามีอิทธิพลในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย เช่น บริษัทโตโยต้า จำกัด บริษัทแมคโดแนลด์ จำกัด บริษัทโตชิบา จำกัด บริษัทเหล่านี้เข้ามาทำการผลิตและขายสินค้าในประเทศไทย มีผลทำให้ประเทศไทยขาดดุลการค้าและมีผลต่อการขึ้นลงของอัตราการแลกเปลี่ยนเงินตราอันส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของไทยมากขึ้น

ส่วนที่สองเป็นสภาพแวดล้อมในงาน

สภาพแวดล้อมในงานจะแตกต่างจากสภาพแวดล้อมทั่วไปในแง่ที่ว่าสภาพแวดล้อมทั่วไปจะมีอิทธิพลทั่วไปไปต่อองค์การ แต่สภาพแวดล้อมในงานจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อองค์การและความสำเร็จขององค์การมากกว่า (Levitt, 1986) อิทธิพล 6 ประการที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในงาน คือ ลูกค้านักแข่ง ผู้ขายวัตถุดิบ แรงงาน กฎระเบียบ และหุ้นส่วน

ก) ลูกค้า คือ อิทธิพลหลักในสภาพแวดล้อมในงาน เพราะการซื้อหรือการใช้สินค้าหรือบริการจะเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบได้ว่าองค์การจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว

วัตถุประสงค์ของธุรกิจ คือ การสร้างและการรักษาลูกค้าไว้ และเป็นข้อเท็จจริงทั้งสำหรับองค์การที่หวังกำไรและองค์การที่ไม่ได้หวังกำไร (Heydinger, 1990) และเพราะว่าลูกค้าไม่ใช่กลุ่มคนที่เหมือนกันหรือมีความประพฤติแบบเดียวกันตลอดเวลา องค์การจึงต้องใกล้ชิดกับลูกค้าเพื่อเข้าใจความต้องการ ความปรารถนา และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา (Bovee, et al, 1992)

องค์การสามารถได้รับความคิดเห็นจากลูกค้าได้หลายทาง และเมื่อองค์การได้รับความคิดเห็นจากลูกค้าแล้วก็สามารถนำเอาความคิดเห็นนั้น ๆ มาปรับปรุงสินค้าและบริการให้ดีขึ้นได้ ปัจจุบันบริษัทที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีหรือบริษัทที่พยายามปรับปรุงผลิตภัณฑ์และบริการให้ดีขึ้นได้มีการสอบถามรับฟังข้อร้องเรียนหรือข้อคิดเห็นจากลูกค้าและผู้ให้บริการ เช่น บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) จะมีแบบสอบถามไว้ที่ที่นั่งของผู้โดยสารทุกคน เป็นต้น

ข) คู่แข่งขัน คือ ผู้ที่อยู่ในองค์การอื่นเสนอสินค้าหรือบริการให้แก่ลูกค้ากลุ่มเดียวกัน หรือใช้แหล่งการผลิตที่เป็นจำพวกเดียวกันกับที่กิจการใช้อยู่ กิจการต่างๆ ไป จะมีคู่แข่งขันอย่างน้อยหนึ่งราย แต่ปกติแล้วจะมีมากกว่านั้น โดยเฉพาะถ้าพิจารณาถึงผู้ที่มีโอกาสจะมาเป็นคู่แข่งขันด้วย ตัวอย่างเช่น ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) อาจพิจารณาว่าธนาคารพาณิชย์อื่นๆ ในประเทศไทยเป็นคู่แข่งขันของตน แต่ความจริงแล้วนอกจากธนาคารพาณิชย์เหล่านี้ยังมีธนาคารจากต่างประเทศ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทประกันภัย หรือแม้แต่การเล่นแชร์ ล้วนเป็นคู่แข่งได้ทั้งสิ้น

ผู้บริหารจะต้องดำเนินการในทุกเรื่องที่คุณแข่งขันกำลังดำเนินการอยู่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราคาผลผลิต การให้บริการลูกค้า แหล่งวัตถุดิบ และทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง แต่เพราะว่าคุณแข่งขันมีอยู่ทั่วไปทุกหนทุกแห่งในโลก พลังของคุณแข่งขันจึงกลายเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องประเมิน วิธีที่จะทำได้คือต้องรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคู่แข่งทั้งหมด รวมทั้งการเข้าร่วมประชุมในวงการที่เกี่ยวข้อง อ่านนิตยสารการค้า ตรวจสอบรายงานประจำปี ตรวจสอบการโฆษณา วิธีการวิเคราะห์และติดตามความเคลื่อนไหวของคุณแข่งขันอย่างสม่ำเสมอจะทำให้ผู้บริหารสามารถวางแผนการพัฒนาสำหรับการแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ค) ผู้ขายวัตถุดิบ เป็นเอกชนหรือองค์การผู้นำส่งทรัพยากรสำหรับป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิตหรือบริการ ผู้ขายวัตถุดิบเป็นส่วนสำคัญมากในสภาพแวดล้อมในงาน เพราะองค์การจะต้องมีแหล่งที่ส่งทรัพยากรให้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้บริการลูกค้าได้อย่างต่อเนื่อง การทำงานอย่างมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ขายวัตถุดิบจะช่วยให้องค์การบรรลุเป้าหมายได้

ผู้ขายวัตถุดิบอาจเป็นผู้ส่งทรัพยากรที่ไม่ใช่วัตถุดิบโดยตรง เช่น หาเงินทุน ข้อมูล และลูกค้า อาจกล่าวได้ว่า ธนาคาร ผู้ถือหุ้น หรือผู้ลงทุนรายย่อย เป็นแหล่งวัตถุดิบด้านการเงินทุนสำหรับองค์การ ในขณะที่นิตยสาร หนังสือพิมพ์ และผู้ทำวิจัยเป็นแหล่งวัตถุดิบด้านข้อมูลขององค์การกิจการหาพนักงานและหน่วยจัดงานของมหาวิทยาลัยก็เป็นผู้ส่งวัตถุดิบด้านกำลังคน

ง) แรงงาน คือ ผู้ที่มีความพร้อมจะให้ทำงาน แรงงานเป็นปัจจัยสำคัญ ในสภาพแวดล้อมในงาน เพราะกลายเป็นส่วนที่จะว่าจ้างมาฝึกหัดและรักษาเอาไว้ได้ยากมาก โดยเฉพาะเพื่อให้มาเป็นผู้ให้บริการลูกค้าที่ดี ก่อนวิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 ทำให้การว่าจ้างแรงงานมีความเปลี่ยนแปลงจากการขาดแคลนแรงงานทั้งที่มีฝีมือและแรงงานไร้ฝีมือจนต้องมีการว่าจ้างแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พม่า บังกลาเทศ ฟิลิปปินส์ ทั้งที่ถูกต้องตามกฎหมายและผิดกฎหมายกลายเป็นสถานการณ์ของการว่างงาน โดยเฉพาะแรงงานจากธุรกิจที่มีปัญหาหนักคือ ธุรกิจด้านอสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจด้านการเงิน โดยเฉพาะบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ และธุรกิจด้านสิ่งทอ

ปัญหาของธุรกิจด้านแรงงานในปัจจุบันคือการที่ต้องพยายามคัดเลือกเอาแรงงานที่มีคุณภาพเหมาะสมกับงานเข้าทำงานเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดเพื่อความอยู่รอดขององค์กรในสถานการณ์ปัจจุบัน

ในบางประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพแรงงานเป็นหน่วยงานที่สำคัญมากสำหรับแต่ละองค์กรในการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ให้กับพนักงาน แต่ในประเทศไทยอิทธิพลของสหภาพแรงงานยังไม่มีมากเพราะมีกฎหมายบังคับไว้

จ) กฎระเบียบ คำว่ากฎระเบียบนี้รวมทั้งหน่วยงานของรัฐบาล เจ้าหน้าที่และผู้ชำนาญการพิเศษที่จะสร้าง มีอิทธิพล หรือบังคับบังคับใช้แนวทางควบคุมทางกฎหมายหรือนโยบายที่มีผลต่อกิจกรรมขององค์กร แม้ว่าพลังทางการเมืองจะเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมทั่วไป แต่กฎระเบียบต่าง ๆ ที่นักการเมืองออกมาใช้บังคับองค์กรจัดเป็นสภาพแวดล้อมในงานด้วย เพราะกฎระเบียบเหล่านี้มีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจปฏิบัติตามอันมีผลทันทีต่อการดำเนินการขององค์กร

กฎระเบียบต่าง ๆ ของประเทศไทยมีมากมาย ทั้งนี้ เพื่อควบคุมให้องค์กรและกิจการต่าง ๆ ดำเนินการโดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อม ไม่เอาเปรียบลูกจ้างและแรงงาน ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนทั่วไป อีกทั้งไม่เป็นอันตรายต่อเศรษฐกิจ สังคม ความสะดวกเรียบร้อยทั่วไป

ฉ) หุ่นส่วน สภาพแวดล้อมในงานขององค์กรจะรวมหุ่นเข้าไปด้วย องค์กรที่ดำเนินธุรกิจร่วมกันไม่ว่าจะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ จะส่งเสริมซึ่งกันและกันให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการที่องค์กรแสวงหาหุ่นส่วนทั้งชั่วคราวและถาวรนั้นมีเหตุผลหลายประการ คือ หุ่นส่วนสามารถช่วยลดความเสี่ยงของบางโครงการหรือผลผลิตบางอย่างได้ หุ่นส่วนสามารถรวมทรัพยากรและความร่วมมือเข้าด้วยกันซึ่งไม่สามารถทำได้ หุ่นส่วนอาจจะมีความรู้พิเศษทางด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะเมื่อมีบางกิจการในบางประเทศต้องการนำผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เข้ามาในตลาด

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ กิจการรับจัดการขนส่งระหว่างประเทศจำเป็นต้องเข้าหุ่นกับบริษัทต่างชาติเพื่อขยายตลาดและขีดความสามารถในการให้บริการในประเทศต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น การมีแต่ผู้ถือหุ้นเป็นคนไทยด้วยกันเท่านั้นจะทำให้การให้บริการระดับนานาชาติทำได้ไม่เต็มที่

2.1.4.2 สภาพแวดล้อมภายในกิจการ

พลังของสภาพแวดล้อมภายนอกมีอิทธิพลอย่างมากต่อองค์กรก็จริง แต่ผู้บริหารต้องดำเนินการต่อพลังภายในองค์กรด้วยธุรกิจจึงจะบรรลุเป้าหมาย พลังภายในองค์กรประกอบด้วยเจ้าของและผู้ถือหุ้น คณะกรรมการการบริหาร ลูกจ้าง และวัฒนธรรมในองค์กร ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

ก) เจ้าของและผู้ถือหุ้น ในกิจการเล็ก ๆ เจ้าของกิจการจะมีอิทธิพลอย่างมาก เพราะเจ้าของกิจการจะเข้ามาเกี่ยวข้องในทุกรูปแบบของการดำเนินการขององค์กร เมื่อกิจการเจริญก้าวหน้าขึ้นและต้องการเงินทุนเพื่อขยาย เจ้าของมักจะขายหุ้นส่วนของตนให้แก่เอกชนหรือองค์กรอื่น ๆ ผู้ลงทุนเหล่านี้เรียกกันว่า ผู้ถือหุ้น กิจการขนาดใหญ่อาจขายหุ้นไปให้แก่ผู้ถือเป็นจำนวนพันจำนวนหมื่นคน แต่กิจการขนาดเล็กอาจขายหุ้นไปให้แก่ผู้ถือหุ้นไม่กี่คน ผู้ถือหุ้นอาจจะแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารขึ้นมาเพื่อดูแลและแนะนำการบริหารงานแก่ผู้จัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองให้เต็มที่

ข) คณะกรรมการบริหาร ผู้ถือหุ้นของกิจการจะเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารเป็นตัวแทนของตนเอง เพื่อแนะนำฝ่ายบริหารของกิจการและดูแลรักษาผลประโยชน์ทั่วไป คณะกรรมการมีสิทธิที่จะแต่งตั้งหรือโยกย้ายผู้บริหารระดับสูงของกิจการ และดูแลนโยบายหลักสำคัญ ๆ หรือแผนการหลัก ๆ ของกิจการ คณะกรรมการนี้มีบทบาทสำคัญที่จะออกความคิดเห็นแทนผู้ถือหุ้น ให้ความเห็นในฐานะผู้ชำนาญการในเรื่องต่าง ๆ และดูแลให้ผู้บริหารดำเนินการให้เหมาะสม

ค) ลูกจ้าง แรงงานโดยทั่วไปเป็นสภาพแวดล้อมภายนอกกิจการที่มีอิทธิพลโดยตรงในงานดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เมื่อผู้จัดการเลือกบุคคลต่าง ๆ จากผู้สมัครงานมาร่วมทำงานให้แก่องค์กรลูกจ้างเหล่านี้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมภายใน ในบางครั้งลูกจ้างอาจจะเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นด้วยก็ได้ แต่เมื่อเข้ามาในบทบาทของลูกจ้างก็มีผลต่อองค์กรในรูปแบบที่เปลี่ยนไปเพราะลูกจ้างต้องทำงานในองค์กรทุก ๆ วัน ในหน้าที่ต่าง ๆ กัน องค์กรในปัจจุบันพยายามให้พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือเสนอแนะวิธีการปรับปรุงพัฒนากิจการเพื่อให้ทำงานได้ดีขึ้น ลดต้นทุน หรือให้บริการลูกค้าได้น่าประทับใจขึ้น บริษัทขนาดใหญ่หลายบริษัทในประเทศไทย เช่น เครือซิเมนต์ไทย หรือบริษัทจอห์นสัน แอนด์ จอห์นสัน (ประเทศไทย) จำกัด ได้ตั้งเงินรางวัลให้แก่พนักงานที่เสนอแนะวิธีการปรับปรุงและพัฒนางานให้กับบริษัท

ลูกจ้างเป็นผู้ผลิตสินค้า เป็นผู้ให้บริการให้ลูกค้าประทับใจจนกลับมาใช้บริการหรือมาซื้อสินค้าอีก ทำให้องค์กรเกิดมีรายได้ มีกำไร ดังนั้น ลูกจ้างจึงเป็นพลังภายในองค์กรที่มีอิทธิพลมากเช่นกัน

ง) วัฒนธรรมในองค์กร ในกิจการที่ดำเนินการมาเป็นเวลานานพอสมควรจะมีการพัฒนาวัฒนธรรมของตนขึ้นมาเป็นระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติตน ในการติดต่อสื่อสาร และในการแต่งกาย ซึ่งเป็นแบบอย่างปฏิบัติตามกันมา สำหรับในกิจการขนาดเล็กและเพิ่งตั้งวัฒนธรรมในองค์กรอาจไม่มีอิทธิพลมากและอาจเปลี่ยนแปลงได้ง่าย แต่ในกิจการ

ขนาดใหญ่และดำเนินการมาเป็นเวลานาน วัฒนธรรมในองค์การจะมีอิทธิพลมากในการกำหนดระเบียบแบบแผนของพนักงานและผู้บริหารองค์การนั้น ๆ

2.1.5 วิฤตเศรษฐกิจโลก

โลกในปัจจุบันเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านของเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน เกิดการเชื่อมโยงต่อเนื่องกันในลักษณะของเครือข่าย จนเสมือนไม่มีพรมแดนทางเศรษฐกิจ ในด้านหนึ่งอาจเกิดประโยชน์มหาศาลภายใต้การแข่งขันในลักษณะเสรีนิยม โดยทุนจะมีการเคลื่อนย้ายไปยังประเทศต่าง ๆ ของโลกที่ให้เงื่อนไขและผลประโยชน์ที่ให้กำไรสูงสุด ในอีกด้านหนึ่งนั้นจะทำให้ความเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ย่อมสร้างความเสียหายอย่างรวดเร็ว รุนแรง และกว้างขวาง (นคร, 2553: 90) และได้นำเสนอวิกฤตเศรษฐกิจโลกที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2550-2552 ดังต่อไปนี้

2.1.5.1 วิฤตเศรษฐกิจแฮมเบอกอร์ไครซิส

โดยความสั่นคลอนทางด้านเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา เรื่อง Subprime หรือความเสียหายจากปัญหาสินเชื่ออสังหาริมทรัพย์ด้อยคุณภาพ ซึ่งไม่เพียงส่งผลกระทบต่อประเทศสหรัฐอเมริกาเท่านั้นแต่ยังเป็นวิกฤตที่ส่งผลกระทบต่อตลาดหุ้นทั่วโลกก็ได้โดยจะขออธิบายถึงกรณีนี้อย่างคร่าว ๆ ดัง Subprime Loan เป็นสินเชื่อประเภทหนึ่งของสหรัฐอเมริกา ที่ให้เงินกู้กับผู้ขอสินเชื่ออสังหาริมทรัพย์มากกว่าหรือเท่ากับมูลค่าของหลักทรัพย์จากปกติจะให้สินเชื่อประมาณ 80% ของมูลค่าหลักทรัพย์เท่านั้น นอกจากนี้ถ้าราคาอสังหาริมทรัพย์เพิ่มขึ้น ผู้ขอสินเชื่อก็สามารถขอวงเงินกู้เพิ่มเติมตามราคาหลักทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นมาได้ซึ่งในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา สินเชื่อ Subprime ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากราคาอสังหาริมทรัพย์ในสหรัฐอเมริกา ได้เพิ่มสูงขึ้นมาก แต่ขณะนี้ราคาอสังหาริมทรัพย์ในสหรัฐอเมริกาได้ลดลงทำให้ธนาคารพาณิชย์ของสหรัฐอเมริกา ต้องการเงินกู้คืนเพื่อป้องกันความเสี่ยง เมื่อผู้ขอสินเชื่อไม่มีเงินมาชำระจึงกลายเป็นสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL)

เป็นที่รู้จักกันอยู่แล้วว่า ตลาดรองอสังหาริมทรัพย์ในสหรัฐอเมริกาคือตลาดที่มีความเสี่ยงสูง การที่สถาบันการเงินออกตราสารหนี้มาขายโดยใช้หนี้จากตลาดรองอสังหาริมทรัพย์เป็นหลักประกัน จึงเป็นการใช้หนี้สินมาปล่อยกู้ การทำในลักษณะนี้เป็นวงจรไปเรื่อย ๆ ทำให้เกิดการใช้ตลาดรองอสังหาริมทรัพย์เป็นที่หาผลประโยชน์กันอย่างมากมายในช่วงที่ราคาอสังหาริมทรัพย์ของสหรัฐอเมริกาได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้กู้เดิมได้รับข้อเสนอในการรีไฟแนนซ์เพื่อกู้หนี้รายใหม่มาใช้หนี้รายเก่าและเหลือส่วนต่างที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อีก เพราะราคาอสังหาริมทรัพย์ได้เพิ่มขึ้นจนมีส่วนต่างที่สามารถทำการหาประโยชน์จากส่วนต่างนั้นได้ เงินส่วน

ต่างที่มาจากกรณีไฟแนนซ์ส่วนมากจะถูกจับจ่ายใช้สอยในการซื้อความสุขส่วนตัว เช่น ข้าวของเครื่องใช้ภายในบ้าน เครื่องเสียง คาน์รยนต์คันใหม่ ไม่ได้ถูกใช้ในการลงทุนเพื่อให้เกิดดอกออกผลแต่อย่างใด นี่เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิด วิกฤตแฮมเบอเกอร์

ต่อมาประมาณปลายปี พ.ศ. 2549-2550 การเพิ่มขึ้นของราคาอสังหาริมทรัพย์ในสหรัฐอเมริกาได้ถึงจุดอิ่มตัว อีกทั้งสภาพเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาที่เริ่มชะลอตัว ราคาที่ดินเริ่มลดลง หนี้สินที่ปล่อยกู้ในอัตราที่สูงกว่าความเป็นจริง สถาบันการเงินเริ่มมีปัญหานี้เสีย จึงต้องเข้มงวดกับการปล่อยสินเชื่อมากขึ้น ภาวะการตรึงตัว มูลค่าตราสารหนี้ลดลง ทำให้สถาบันการเงินเหล่านั้นต้องตั้งสำรองหนี้มากขึ้น สภาพคล่องที่เคยมีอย่างเหลือเฟือเพื่อกลับกลายเป็นสถานะที่ต้องระมัดระวังในการปล่อยกู้ หนี้เสียเริ่มปรากฏมากขึ้น จนในที่สุดความเสียหายก็ลุกลามกลายเป็นวิกฤตการณ์ของสถาบันการเงินในสหรัฐอเมริกาที่เรียกกันว่า วิกฤตแฮมเบอเกอร์

ไทยกับผลกระทบจากวิกฤตแฮมเบอเกอร์

เมื่อวิกฤตการณ์ครั้งนี้เริ่มต้นขึ้นนั้น ผู้รับผิดชอบด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลปัจจุบันหลายคนได้ให้ถ้อยแถลงผ่านสื่อมวลชน ปลอบประโลมคนไทยทั่วไปว่า วิกฤตแฮมเบอเกอร์ของสหรัฐฯ มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งเป็นคำปลอบใจที่ไร้เดียงสา ยิ่งคำถามนั้นออกมาจากปากของผู้มีความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ด้วยแล้ว ก็นับว่าน่ากังขาในด้านของสุขภาพจิตของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นอันมาก เพราะแท้จริงแล้ววิกฤตทางการเงินของสหรัฐฯครั้งนี้ มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง แม้ผลกระทบทางตรงจะมีไม่มากนัก แต่ผลกระทบทางอ้อมนั้นมีอยู่มากมายมหาศาลทีเดียว (ธเนศ, 2551)

ผลกระทบทางตรงต่อเศรษฐกิจไทย

ก) ความเสียหายของสถาบันการเงินไทย วิกฤตสถาบันการเงินของสหรัฐฯครั้งนี้ ส่งผลกระทบต่อสถาบันการเงินไทยที่ไปลงทุนในต่างประเทศน้อยมาก เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ไทยมีการลงทุนในต่างประเทศ คิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 1.6 ของสินทรัพย์ทั้งหมดในระบบเท่านั้น โดยการลงทุนในหุ้นต่างประเทศก็มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 13 ของเงินกู้ทั้งหมดในระบบ นอกจากนั้นธนาคารไทยส่วนใหญ่ก็ลงทุนในตราสารหนี้ต่างประเทศที่มีรัฐบาลค้ำประกัน จึงช่วยลดความเสี่ยงลงไปได้ระดับหนึ่ง จากคำให้สัมภาษณ์ของผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยระบุว่า ยอดความเสียหายมีอยู่ประมาณ 4,800 ล้านบาทเท่านั้น หรือมีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 0.1 ของยอดสินเชื่อสถาบันการเงินทั้งระบบที่มีอยู่ 9.4 ล้านล้านบาท ซึ่งนับว่าน้อยมาก

อย่างไรก็ตาม ได้มีการตั้งข้อสังเกตต่อความเสียหายในการไปลงทุนในหุ้นต่างประเทศ ของกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) ที่เข้าใจว่าจะมีอยู่เป็นจำนวนมาก เพราะมูลค่าสินทรัพย์สุทธิของ กบข. ได้หดหายไปถึง 74,056.83 ล้านบาท ในช่วงเวลาเพียง 4 เดือน นอกจากนั้น ก็คาดว่า

ได้เกิดความสูญเสียจำนวนมาก ขึ้นกับกองทุนรวมของไทยที่ไปลงทุนในต่างประเทศ (Foreign Investment Fund - FIF) หลายกองทุนเพราะปรากฏว่ามูลค่าหน่วยลงทุนของกองทุน FIF บางกองในปัจจุบัน ได้ลดลงไปถึงร้อยละ 60

ข) ความเสียหายในธุรกิจของ Lehman Brothers ในประเทศไทย เนื่องจากบริษัทนี้มีการลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์ อาคารพาณิชย์ และการปล่อยสินเชื่อ อยู่ในประเทศไทย เป็นมูลค่าประมาณ 5 หมื่นล้านบาท เมื่อประกาศล้มละลาย Lehman Brothers คงต้องขายทรัพย์สินที่มีอยู่ในประเทศไทยทั้งหมดเพื่อไปชำระหนี้ ซึ่งอาจมีผลกระทบกับราคาอสังหาริมทรัพย์ในประเทศบ้าง และบริษัทที่ได้รับสินเชื่อจาก Lehman Brothers ก็ต้องเร่งหาเงินมาจ่ายหนี้คืน ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องทางการเงินในประเทศ ที่มีแนวโน้มตึงตัวอยู่แล้วให้เพิ่มมากขึ้นอีก

ค) ความผันผวนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วง 3-4 วันแรก หลังจากวิกฤตการณ์ปะทุขึ้น ตลาดหุ้นไทยต้องเผชิญกับแรงเทขายจากนักลงทุนต่างชาติมากเป็นอันดับ 3 ของภูมิภาคเอเชียรองลงมาจากไต้หวัน และเกาหลีใต้ ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ไทยปรับลดลงไปวันละประมาณร้อยละ 4-5 เนื่องจากนักลงทุนต่างชาติ ต้องเทขายสินทรัพย์ทุกชนิดในตลาดต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งในประเทศไทยด้วย เพื่อดึงเอาเงินสดกลับไปรองรับการไถ่ถอนหน่วยลงทุน และเพื่อชดเชยสภาพคล่องที่ขาดแคลนอย่างรุนแรง การล่าถอยออกไปของนักลงทุนต่างชาติ ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในตลาดหลักทรัพย์ของไทยเช่นนี้ ย่อมมีผลทำให้ตลาดหุ้นไทยตกอยู่ในสภาพซึมยาว ซึ่งจะเป็นเช่นนี้ไปจนกว่ามาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของทางการสหรัฐฯ จะช่วยเยียวยาให้ตลาดหุ้นทั่วโลกเริ่มฟื้นตัว ซึ่งอาจเห็นสัญญาณความเป็นไปได้ในปี พ.ศ. 2552 อนึ่ง นับตั้งแต่เกิดวิกฤตการเงินครั้งนี้ขึ้นเมื่อกลางเดือนกันยายน มาจนถึงต้นเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2551 นั้นได้มีผลให้มูลค่าตลาดหุ้นไทยปรับตัวลดลงไปแล้วกว่าร้อยละ 50

ผลกระทบทางอ้อมต่อเศรษฐกิจไทย

ก) ผลกระทบต่อภาคการส่งออก โดยที่สหรัฐฯ สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น เป็นตลาดสินค้าออกของไทยถึงประมาณร้อยละ 35 นอกจากนั้น การส่งออกของไทยไปยังประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ก็ปรากฏว่าประเทศเหล่านั้นก็นำไปผ่านกระบวนการผลิตและส่งออกไปยังสหรัฐฯ สหภาพยุโรปและญี่ปุ่น อีกเช่นเดียวกัน วิกฤตการณ์ครั้งนี้ซึ่งมีผลให้ความต้องการซื้อสินค้า ในตลาดส่งออกสำคัญดังกล่าวตกต่ำลงอย่างมาก สินค้าไทยที่เคยส่งออกไปยังประเทศเหล่านี้ย่อมลดลงตามไปด้วย ปัจจุบันผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมส่งออกสาขาต่างๆของไทย ก็ได้ออกมาระบุแล้วว่า คำสั่งซื้อใหม่ที่จะส่งมอบสินค้าในปี พ.ศ. 2552 นั้นได้หดหายไปร้อยละ 20-30 จึงคาดว่า การส่งออกในปี พ.ศ. 2552 จะได้รับผลกระทบอย่างหนัก คาดว่ารายได้จากการส่งออกของภาคอุตสาหกรรมจะหายไปประมาณแสนล้านบาท โดย

อุตสาหกรรมที่จะได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงได้แก่ เสื้อผ้าสำเร็จรูป คอมพิวเตอร์และชิ้นส่วน อุปกรณ์ เครื่องไฟฟ้า ยานยนต์ เครื่องหนังและรองเท้าผลิตภัณฑ์เหล็ก เฟอร์นิเจอร์ เซรามิก ผลิตภัณฑ์พลาสติก อาหารทะเล กับอัญมณีและเครื่องประดับ โดยที่การส่งออกของสินค้าและบริการ เป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญของเศรษฐกิจไทย เนื่องจากมีบทบาทถึงกว่าร้อยละ 70 ของ GDP การตกต่ำของสินค้าออกย่อมส่งผลกระทบต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างไม่ต้องสงสัย

ข) ผลกระทบต่อการท่องเที่ยว ภายหลังจากวิกฤตต้มยำกุ้งของไทยในปี 2540 ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาเยือนโดยเฉลี่ยปีละ 10.5 ล้านคน และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำรายได้ให้แก่ประเทศถึงปีละ 5-6 แสนล้านบาท หรือเท่ากับร้อยละ 10 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าและบริการของไทยเนื่องจากการท่องเที่ยวของไทยมีจุดเด่นในด้านความคุ้มค่าของเงินและความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2550 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติได้เพิ่มขึ้นไปเป็น 14.5 ล้านคน สำหรับในปี พ.ศ. 2551 นี้ตั้งแต่ต้นปีจนถึงเดือนกันยายนที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาแล้ว 11.3 ล้านคน อย่างไรก็ตาม ก่อนหน้าการปะทุขึ้นของวิกฤตแฮมเบอเกอร์ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยก็เริ่มได้รับผลกระทบไม่น้อยอยู่แล้ว จากสถานการณ์ความขัดแย้งแบ่งขั้วของการเมืองภายในประเทศ และมีการชุมนุมของกลุ่มประชาชนที่มีความเห็นแตกต่างกันอย่างยืดเยื้อยาวนาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยในสายตาของชาวต่างชาติ วิกฤตแฮมเบอเกอร์จึงเป็นปัจจัยลบ ที่ซ้ำเติมให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยซบเซาลงไปอีก เพราะการท่องเที่ยวมีสภาพเหมือนสินค้าฟุ่มเฟือย เมื่อผู้คนมีรายได้น้อยลงหรือต้องระมัดระวังการใช้จ่าย คนส่วนใหญ่ก็จะระงับหรือชะลอแผนการท่องเที่ยวออกไป หรือไม่ก็ปรับเปลี่ยนเป็นการเดินทางท่องเที่ยวอย่างประหยัดภายในประเทศ หรือประเทศใกล้เคียง แทนที่จะเดินทางข้ามทวีปมาเที่ยวไทยนอกจากนั้น ประเทศหลักๆ ที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการเงินครั้งนี้ได้แก่ อังกฤษและประเทศอื่นๆ ในสหภาพยุโรป ญี่ปุ่น และสหรัฐฯ ก็ล้วนแต่เป็นแหล่งที่มาของนักท่องเที่ยวระดับบนของไทยทั้งสิ้น นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะมียอดการใช้จ่ายต่อวันสูงเฉลี่ยราว 4,000 บาทต่อวัน เข้าพักในโรงแรมราคาแพง รับประทานอาหารในภัตตาคาร ใช้จ่ายเพื่อสันทนาการ และซื้อสินค้าต่างๆ เป็นจำนวนมาก อีกทั้งในการมาท่องเที่ยวแต่ละครั้ง จะมีระยะเวลาการพำนักอยู่ยาวนานเฉลี่ยอยู่ที่ 13 วัน ดังนั้น เมื่อนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะหดหายไป แม้จะได้รับการชดเชยด้านปริมาณบางส่วนจากนักท่องเที่ยวเอเชีย โดยเฉพาะจากประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ มาเลเซีย แต่คุณภาพและยอดการใช้จ่ายต่อหัวแตกต่างกันมาก เพราะฉะนั้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยจึงมีความเสี่ยงสูงที่จะถดถอยลงนับแต่นี้ไป จนกว่าวิกฤตแฮมเบอเกอร์จะคลี่คลายซึ่งอาจยาวนานถึงปี พ.ศ. 2553 ที่เดียวปัจจุบันก็เริ่มปรากฏสัญญาณของความถดถอยขึ้นแล้ว อาทิ ยอดการจองห้องพักของโรงแรมในภาคใต้สำหรับเดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2551 นั้น ต่ำ

กว่าช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 15 ส่วนในเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2551 ไม่มียอดจองใหม่เข้ามาเลย มีแต่เพียงยอดที่จองเอาไว้มานานแล้วและยังมีได้บอกยกเลิก กับมีรายงานข่าวว่าจำนวนนักท่องเที่ยวในภาคเหนือและภาคใต้ ได้ลดลงไปถึงร้อยละ 50 แล้ว ทั้งๆที่เป็นช่วงฤดูการท่องเที่ยว (High Season) คือช่วงเวลาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงมีนาคมปีถัดไป ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้สูงมากที่ในช่วงนอกฤดูการท่องเที่ยว (Low Season) สถานการณ์จะแย่ลงไปกว่านี้อีกมากทีเดียว

ค) ผลกระทบต่อสินเชื่อและการลงทุน วิฤตการณ์ทางการเงินครั้งนี้ ทำให้สภาพคล่องในระบบการเงินของโลกเกิดความตึงตัวอย่างรุนแรง (Credit Crunch) ดังนั้น ต้นทุนการกู้ยืมเงินในรูปของดอลลาร์จะสูงขึ้นเป็นอันมาก ธุรกิจต่างๆที่เคยกู้ยืมเงินในตลาดต่างประเทศ จึงต้องหันมาแสวงหาสินเชื่อภายในประเทศแทน ซึ่งจะทำให้สภาพคล่องในประเทศตึงตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในประเทศสูงขึ้นตามไปด้วย ในช่วงเวลานับแต่บัดนี้เป็นต้นไป การขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินในประเทศ จะมีความยากลำบากยิ่งขึ้นและมีต้นทุนสูงขึ้นด้วย สภาพการณ์เช่นนี้จะมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) ของไทย เพราะโอกาสที่จะได้รับสินเชื่อซึ่งมีน้อยอยู่แล้วจะยิ่งตึงตัวมากขึ้นอีก การดำเนินธุรกิจและการลงทุนในอนาคตของธุรกิจส่วนใหญ่ที่ราวร้อยละ 90 นั้นเป็น SMEs ย่อมจะเต็มไปด้วยความยากลำบากอย่างแสนสาหัส

ง) ผลกระทบต่อการจ้างงาน เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม ปี พ.ศ. 2551 องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ได้แจ้งเตือนว่า วิฤตการณ์ทางการเงินของโลกครั้งนี้ จะทำให้จำนวนคนตกงานทั่วโลกภายในสิ้นปี พ.ศ. 2552 เพิ่มขึ้นเป็น 210 ล้านคน นับเป็นอัตราการว่างงานของโลกซึ่งสูงที่สุดในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ยอดคนว่างงานดังกล่าวนี้ ได้รวมเอาจำนวนคนตกงานตั้งแต่ช่วงปลายเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2551 ไปจนถึงสิ้นปี พ.ศ. 2552 ที่คาดว่าจะมีจำนวนอย่างน้อย 20 ล้านคนเอาไว้ด้วยแล้ว ซึ่งทำให้จำนวนคนว่างงานทั่วโลกมียอดสูงกว่า 200 ล้านคนเป็นครั้งแรกในรอบทศวรรษ

สำหรับประเทศไทยนั้น จากการประเมินของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยก็ คาดหมายว่า จากการที่คำสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศในช่วงไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2552 ที่ลดลงอย่างน้อยร้อยละ 30 จะมีผลต่อการจ้างงานในปี พ.ศ. 2552 อย่างแน่นอน ปัจจุบันมีแรงงานในภาคอุตสาหกรรมอยู่ราว 6 ล้านคน ถ้าคำสั่งซื้อลดลงในระดับดังกล่าว คาดว่าจะทำให้ผู้ประกอบการต้องลดการจ้างแรงงานลงร้อยละ 10-15 หรือตกประมาณ 0.9-1 ล้านคน ในไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2552 ซึ่งแรงงานเหล่านี้บางส่วนจะสามารถกลับเข้าไปทำงานในภาคการเกษตรได้ราว 6-7 หมื่นคน นอกจากนั้น การชะลอตัวทางเศรษฐกิจและมาตรการประหยัดค่าใช้จ่าย อันเป็นผลสืบเนื่องจากวิฤตการณ์ทางการเงิน อาจมีผลให้แรงงานไทยในต่างประเทศต้องตกงานและเดินทางกลับเป็น

จำนวนมากด้วย สภาพการณ์ดังกล่าวจะรุนแรงยิ่งขึ้น เนื่องจากจะมีผู้ที่จบการศึกษาใหม่ ทั้งระดับ ปวช. ปวส. และปริญญาตรี เข้าสู่ตลาดแรงงานอีกราว 700,000 คน

ปัจจุบัน ผู้ประกอบการบางราย ได้เริ่มลดการทำงานล่วงเวลาลงแล้ว มีผลให้การทำงานลดลง จากสัปดาห์ละ 6 วันเหลือสัปดาห์ละ 5 วัน และในหลายอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรม เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ไฟฟ้าเฟอร์นิเจอร์ และเซรามิก บางส่วนก็เริ่มปลดคนงานแล้ว อนึ่ง จากผลการสำรวจของชมรมผู้บริหารงานบุคคลของบริษัทต่างๆ ในนิคมอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา กว่า 1,700 โรงงาน ซึ่งมีการจ้างงานกว่า 300,000 คน พบว่าอาจมีแรงงานที่ต้อง ถูกเลิกจ้างประมาณ 30,000 คน และหากสถานการณ์เลวร้ายลงอาจต้องปลดคนงานถึง 100,000 คน โดยอุตสาหกรรมที่จะมีการปรับลดพนักงานมากที่สุด คือ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ที่ยอด การสั่งซื้อจากต่างประเทศลดน้อยลงอย่างมาก นอกจากนั้น แรงงานจังหวัดสมุทรปราการก็ได้แถลง ว่า จังหวัดสมุทรปราการซึ่งมีสถานประกอบการมากกว่า 18,000 แห่งนั้น ในปี พ.ศ. 2551 นี้มีสถาน ประกอบการปิดตัวไปแล้ว 76 แห่ง ซึ่งมีลูกจ้าง 7,649 คน ส่วนใหญ่เป็นกิจการสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม เสื้อผ้า และรองเท้า

จ) ผลกระทบต่อราคาสินค้าเกษตรบางชนิด วิฤตครั้งนี้ส่งผลให้กำลังซื้อ ของผู้บริโภคทั่วโลกลดลง ราคาของพืชผลเกษตรจึงโน้มต่ำลง และบางชนิดผลผลิตออกมามี้น ตลาด ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาสินค้าเกษตรของไทยหลายชนิดโดยเฉพาะยางธรรมชาติ และ ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ได้รับอานิสงส์จากความเจริญเติบโตแบบก้าวกระโดดของสาธารณรัฐ ประชาชนจีน ซึ่งทำให้ความต้องการผลิตผลเกษตรดังกล่าวเพิ่มขึ้นปริมาณการส่งออกและราคาจึง อยู่ในระดับสูงตลอดมา เมื่อการส่งออกของจีนที่ต้องพึ่งพาสหรัฐฯ อย่างมากอ่อนแรงลง ก็มีผล ทำให้ราคาสินค้าเกษตรบางชนิดลดลงอย่างน่าใจหาย ดังจะเห็นได้จากราคาซื้อขายยางแผ่นดิบ ที่ ตลาดกลางยางพาราหาดใหญ่ ได้ลดลงจากกิโลกรัมละ 91.80 บาท เมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2551 เหลือเพียงกิโลกรัมละ 54.63 บาท ในวันที่ 13 ตุลาคม ปี พ.ศ. 2551 หรือลดลงไปถึง 37.17 บาท ในช่วงเวลาเพียง 20 วันเท่านั้น ซึ่งสินค้าเกษตรของไทยอีกหลายชนิดก็มีลักษณะการทำนองเดียวกัน นี้ด้วย ความตกต่ำของราคาพืชผลเกษตรนั้น จะส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อรายได้ของเกษตรกรใน ชนบท ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ผลร้ายที่จะติดตามมาก็คือความถดถอยของกำลังซื้อ ภายในประเทศ

อนาคตเศรษฐกิจไทยได้เงาวิฤตแฮมเบอเกอร์

เศรษฐกิจไทยจะได้รับผลกระทบจากวิฤตแฮมเบอเกอร์รุนแรงยิ่งขึ้นเป็นลำดับ ตั้งแต่ไตรมาสสุดท้ายของปี พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป ความถดถอยตกต่ำทางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น จะแผ่รังสีอำมหิตเข้าครอบงำเศรษฐกิจไทยอย่างเข้มข้นในปี พ.ศ. 2552 ส่งผลให้เกิด

ความตกต่ำอย่างหนักแก่เศรษฐกิจไทยทั้งระบบเนื่องจากเศรษฐกิจไทยมีลักษณะเปิด จึงอ่อนไหวและมีระดับของการพึ่งพาเศรษฐกิจโลกในเกณฑ์สูงมาก ดังเห็นได้จากการที่ภาคการค้าระหว่างประเทศ มีสัดส่วนถึง 140% ของ GDP และการส่งออกซึ่งอยู่ในฐานะเป็นพลังขับเคลื่อนหลักของระบบเศรษฐกิจนั้น ก็มีสัดส่วนสูงกว่า 70% ของ GDP ด้วย เมื่อเศรษฐกิจของประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ ที่เป็นตลาดส่งออกสำคัญของไทยทรุดตัวลง ก็ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยถดถอยตกต่ำลงไปด้วยจากการศึกษาของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) พบว่า ถ้าเศรษฐกิจของสหรัฐฯชะลอตัวลง 1 % จะมีผลให้เศรษฐกิจไทยชะลอตัวลง 0.135-0.9% ขึ้นอยู่กับความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาโดยใช้นโยบายการเงินและการคลัง รวมทั้งการกระจายตลาดส่งออกไปยังประเทศอื่น ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการเงินน้อย และภาวะความทรุดโทรมของเศรษฐกิจไทยนั้น จะยืดเยื้อเรื้อรังไปจนกว่ามาตรการแก้ไขปัญหาของสหรัฐฯ และประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำอื่น ๆ จะเริ่มสัมฤทธิ์ผลซึ่งอาจต้องใช้เวลายาวนานถึงปี 2010 ดังนั้นอนาคตเศรษฐกิจไทยในช่วง 2 ปีข้างหน้าคงจะตกอยู่ในสภาพการณ์ดังต่อไปนี้

ก) คาดหมายว่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2552 จะได้รับผลกระทบถึง 60% โดยสินค้าสำคัญที่จะได้รับผลกระทบได้แก่ สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า เฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วนผลิตภัณฑ์พลาสติก อัญมณีและเครื่องประดับ กุ้งสดแช่เย็นและแช่แข็ง ยางพารา และมันสำปะหลัง คาดว่าอัตราการขยายตัวของการส่งออก จะลดลงที่ประมาณไว้ก่อนหน้านี้วิกฤตว่าจะอยู่ที่ร้อยละ 18 เหลือเพียงร้อยละ 0.5 ซึ่งทำให้รายได้จากการส่งออกหดหายไปประมาณ 9 แสนล้านบาท

ข) เศรษฐกิจไทยในปี พ.ศ. 2552 จะขยายตัวเพียงร้อยละ 2.5-3.5 เท่านั้น จากอัตราการขยายตัวในระดับปกติที่ 5% เทียบกับปี พ.ศ. 2551 ที่คาดว่าจะขยายตัวประมาณร้อยละ 4.5

ค) คาดว่าการใช้จ่ายของภาคเอกชนจะขยายตัวได้เพียงร้อยละ 1.5-2.5 แม้ว่ารัฐบาลจะมีมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ แต่มาตรการเหล่านั้นก็มิได้มีเป้าประสงค์จะแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังแต่อย่างใด เป็นแค่การหว่านเงินเพื่อหาเสียงสำหรับการเลือกตั้งครั้งต่อไป ที่คาดว่าจะมีขึ้นในอีกไม่นานนักเท่านั้น และเนื่องจากสัดส่วนการใช้จ่ายของภาครัฐ ทั้งการบริโภคและการลงทุน มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 15 ของ GDP เท่านั้น จึงไม่สามารถที่จะชดเชยการทรุดตัวของภาคการส่งออก และการใช้จ่ายของภาคเอกชนได้ นอกจากนั้น รัฐบาลปัจจุบันก็ไร้ความสามารถในการบริหารจัดการ และการเข้ามายุติคมอำนาจรัฐก็มิได้มีเป้าประสงค์อื่นใดนอกจากประคองตัวอยู่ไปวันๆ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ และคอยโอบอุ้มคุ้มครองอดีตนายกรัฐมนตรี ที่เรื้อรังเป็นสัปดาห์อยู่ในต่างประเทศเท่านั้น จึงไม่เป็นที่หวังอันใดสำหรับการแก้ไขวิกฤตครั้งนี้เลย

ง) คาดว่าจำนวนคนว่างงานในปี พ.ศ. 2552 จะเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล ประเมินว่าภายในไตรมาสแรกจำนวนคนว่างงานจะมีจำนวนราว 0.9-1 ล้านคน ซึ่งเมื่อรวมกับผู้ที่ จะจบการศึกษาและก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงานใหม่อีกราว 700,000 คนแล้ว จำนวนคนว่างงานก็อาจ ทะยานเข้าไปใกล้ 2 ล้านคน สภาพการณ์เช่นนี้ย่อมจะทำให้ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาครอบครัว และปัญหาสังคมอื่นๆ ปะทุตามมาอย่างแน่นอน

จ) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ได้ปรับการคาดการณ์ อัตราขยายตัวของเศรษฐกิจโลกที่ได้ทำไว้เมื่อ 6 เดือนก่อนลง โดยระบุว่าในปี พ.ศ. 2552 อัตราการ ขยายตัวของเศรษฐกิจโลกจะลดลงจากที่คาดไว้ร้อยละ 3.8 เหลือร้อยละ 3 (ซึ่งอยู่ในอัตราที่ใกล้เคียง กับอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจโลกในช่วงของ The Great Depression เมื่อปี พ.ศ. 2515) และการขยายตัวของสหรัฐฯลดลงจากร้อยละ 0.6 เป็นร้อยละ 0.1 ประเทศในกลุ่ม EU จากร้อยละ 1.2 เหลือร้อยละ 0.2 และญี่ปุ่นจากร้อยละ 1.5 เหลือร้อยละ 0.5 ตามลำดับ คาดหมายว่าการฟื้นตัวของ เศรษฐกิจสหรัฐฯและเศรษฐกิจโลกอาจต้องเวลาค่อนข้างนาน คำนวณว่าจะฟื้นตัวได้ในปี พ.ศ. 2553 ดังนั้น เศรษฐกิจไทยจะมีการฟื้นตัวได้ก็ภายหลังจากปี พ.ศ. 2553 ไปแล้วเท่านั้น

ฉ) วิฤตแฮมเบอเกอร์นี้นับได้ว่าเป็นความรุนแรงมากที่สุด หลังจาก The Great Depression ในปี พ.ศ. 2463 กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ได้ระบุนความเสียหายของ สถาบันการเงินทั่วโลกว่า มีไม่น้อยกว่า 1.4 ล้านล้านดอลลาร์ ทำให้ต้องมีการเพิ่มทุนอีก 6.75 แสน ล้านดอลลาร์ สิ่งที่น่าคิดก็คือ หลังจากที่เกิด The Great Depression ในปี พ.ศ. 2463 แล้วนั้น สิ่งที่ ติดตามมาก็คือสงครามโลกครั้งที่สอง และความย่อยยับของเศรษฐกิจของยุโรป รวมทั้งความตกต่ำ ทางเศรษฐกิจในประเทศสยาม ซึ่งทำให้จำเป็นต้องคุลย์ (หรือปลด)ข้าราชการออกเป็นจำนวนมาก เพื่อตัดงบประมาณรายจ่ายให้สมดุลกับรายได้ที่ลดลง อันเป็นชนวนเหตุสำคัญของการเปลี่ยนแปลง การปกครองในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2465 จึงน่าสนใจมากกว่าภายหลังวิฤตแฮมเบอเกอร์ครั้งนี้ จะเกิดอะไรขึ้นกับสังคมเศรษฐกิจไทย

ช) ผู้ประกอบการไทยจะต้องเผชิญกับสภาวะการขาดแคลนเงินทุน เนื่องจากบรรดาสถาบันการเงินจะเพิ่มความเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อขึ้นเป็นอันมาก และอาจไม่ ปล่อยสินเชื่อใหม่ให้อีกเลย สำหรับลูกค้าที่มีฐานะการเงินไม่น่าไว้วางใจ สภาวะการเงินในระบบจะ อยู่ในสภาพตึงตัว อัตราดอกเบี้ยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นภาวะบีบคั้นเช่นนี้ประกอบกับกำลังซื้อ ภายในประเทศที่หดตัวลง จะทำให้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ซึ่งเป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) ประคองตัวอยู่ได้ด้วยความยากลำบากอย่างแสนสาหัส

2.1.5.2 วิฤตเศรษฐกิจดูไบ

ต้นเหตุของวิฤตเศรษฐกิจดูไบ โดยเริ่มจากการมุงขยายธุรกิจอย่างรวดเร็วจนเกินกำลังและการกู้เงินระยะสั้นสำหรับโครงการลงทุนระยะยาว ทำให้เมื่อสภาพความต้องการของตลาดที่แท้จริงไม่เป็นไปตามเป้าหมายจึงเกิดปัญหาทางการเงินขึ้น โดยการประกาศขอเลื่อนการชำระหนี้ของบริษัท Dubai World บริษัทโฮลดิ้ง และบริษัทลงทุนชั้นนำของดูไบออกไปซึ่งมีหนี้สินทั้งหมดประมาณ 80,000 ล้านดอลลาร์ ซึ่งหนี้สินของดูไบ เวิร์ลด์ นี้มีมหาศาลจริง ๆ มากกว่างบประมาณแผ่นดินของประเทศไทยเท่าตัว และมากกว่าหนี้ IMF ที่เราเคยคิดหนี้กว่า 4 เท่า (วรวิญญู, 2552)

หนึ่งในหนี้สินทั้งหมดนั้นมาจากหนี้สินของบริษัท Nakheel ซึ่งเป็นบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ผู้สร้างผลงานอันมีชื่อเสียงและเป็นที่น่าทึ่งต่อสายตาโลก เช่น โครงการ The Palm ที่มีพันธบัตรอิสลามมูลค่าประมาณ 3,500 ล้านดอลลาร์ฯ ที่จะครบกำหนดไถ่ถอนในวันที่ 14 ธันวาคมนี้ และหนี้สินมูลค่า 980 ล้านดอลลาร์ฯ ที่จะครบกำหนดไถ่ถอนในวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ขณะที่บริษัท Limitless บริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ในเครืออีกรายหนึ่งมีพันธบัตรมูลค่า 1,200 ล้านดอลลาร์ฯ ที่จะครบกำหนดไถ่ถอนในวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2553 โดยหนี้ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งจากจำนวนหนี้สินของ Dubai World รวมทั้งสิ้น 59,000 ล้านดอลลาร์ฯ ซึ่งนับเป็นมูลหนี้ที่มีสัดส่วนขนาดใหญ่เมื่อเทียบกับหนี้สินทั้งหมดของรัฐดูไบรวม 80,000 ล้านดอลลาร์ฯ ทั้งนี้เจ้าหนี้รายใหญ่ของมูลหนี้ดังกล่าว ได้แก่ ธนาคารแห่งรัฐอาบูดาบี (National Bank of Abu Dhabi) และธนาคารกลางยูเออี (UAE Central Bank) รวมถึงสถาบันการเงินในกลุ่มประเทศยุโรป ซึ่งประเมินว่ามีการปล่อยกู้ให้แก่ดูไบรวมกันสูงถึง 40,000 ล้านดอลลาร์ฯ

Dubai World นับว่าเป็นกลุ่มบริษัทลงทุนที่รัฐบาลดูไบเป็นเจ้าของ โดยได้ลงทุนในโครงการต่างๆ ทั่วโลก ตามนโยบายของซึกหรือเจ้านครรัฐดูไบ ซึ่งส่วนใหญ่ได้ลงทุนในโครงการอสังหาริมทรัพย์ และในประเทศไทยได้ลงทุนในบริษัทอสังหาริมทรัพย์หลายบริษัท และมีแผนจะขอลงทุนในโครงการแลนด์บริดจ์ที่เป็นท่าเรือและโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อมระหว่างฝั่งทะเลอันดามันและอ่าวไทย ซื่อทิมฟุตบอลทีมดังในลีกยุโรป หรือขอซื้อกิจการท่าเรือขนาดใหญ่หลายแห่งในสหรัฐอเมริกา แต่รัฐสภาอเมริกันระงับไว้ เนื่องจากเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติ

ผลกระทบจากวิฤตเศรษฐกิจดูไบ

โดยที่ผ่านมามดูไบได้มีการลงทุนที่ค่อนข้างเกินตัว และออกพันธบัตรเพื่อการลงทุนจำนวนมากผ่าน Dubai World โดยมีคนดังหลายคนได้ซื้อพันธบัตร Dubai World เช่น แบรด พิตต์, เดวิด เบ็คแฮม, ไมเคิล โอเวน ฯลฯ รวมไปถึงสถาบันการเงินต่างมีสถาบันการเงินในประเทศไทยด้วย ได้ลงทุนในพันธบัตรดูไบจำนวนมาก แต่โครงการที่ Dubai World ลงทุนกลับมีผลตอบแทนทาง

การเงินที่ไม่เข้าเป้า ฟองสบู่จึงแตก ราคาทรัพย์สินตกต่ำ จึงไม่สามารถชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ได้ ตามกำหนด ซึ่งทางเลือกของคูไบมีไม่มาก ก็คือต้องขายสินทรัพย์ออกไป

ทั้งนี้เมื่อฟองสบู่คูไบแตก ใครจะเดือดร้อน แน่นนอน ย่อมไม่พ้นเจ้าหนี้ทั้งหลายที่หวังผลตอบแทนจากการลงทุนในพันธบัตร แต่กลับไม่ได้รับเงิน อาจจะทำให้ขาดสภาพคล่องกันได้ พอนักลงทุนขาดสภาพคล่อง ทำให้การลงทุนในตลาดอสังหาริมทรัพย์ที่ทำท่าจะฟื้นก็อาจจะสลับได้อีกรอบ รวมไปถึงการออกพันธบัตรของประเทศในตะวันออกกลางที่อาจจะออกได้ยากขึ้น เนื่องจากสภาพคล่องของนักลงทุนหายไป และอาจจะลามกลายเป็นวิกฤติเศรษฐกิจของโลกตามซัปไฟร์มไปอีกอัน

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย มองว่า ปัญหาการชำระหนี้ของบริษัท Dubai World นั้นคงจะมีไม่มากนัก เนื่องจากประเทศยูเออี ทั้ง 7 รัฐรวมกัน มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 1.6 ของการส่งออกรวมของไทย อีกทั้งกว่าร้อยละ 80 ของสินค้าที่ส่งออกจากไทยไปยังยูเออี เป็นการส่งออกไปยังประเทศอื่น ๆ ในตะวันออกกลาง ส่วนผลกระทบต่อภาคเอกชนไทยที่เข้าไปดำเนินธุรกิจต่าง ๆ เช่น ในหมวดก่อสร้าง โรงแรม และโรงพยาบาล รวมถึงการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทยนั้น จากการประเมินในเบื้องต้น คาดว่า คงจะมีผลกระทบไม่มากนักเช่นกัน โดยเฉพาะหากปัญหาเศรษฐกิจและภาคอสังหาริมทรัพย์จำกัดวงอยู่ที่คูไบ และไม่ลุกลามไปถึงรัฐอื่น ๆ ในยูเออี เช่น อาบูดาบี และสำหรับในด้านการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจากยูเออีที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย คิดเป็นเพียงประมาณร้อยละ 0.6 ของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามายังประเทศไทยทั้งหมด โดยรวมแล้วจึงอาจกล่าวได้ว่าไทยน่าจะไม่ได้รับผลกระทบมากนัก ขณะที่ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ยังคงประมาณการอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจไทย ไว้ที่หดตัวร้อยละ 3.1 สำหรับปีนี้ และขยายตัวประมาณร้อยละ 3.0 สำหรับปีหน้า

ส่วนประเทศไทย รัฐบาลและนักวิเคราะห์ทั้งหลายพยายามจะบอกว่าไม่มีผลกระทบอะไรกับประเทศไทยมากนัก เนื่องจากเราไม่ได้มีการค้าขายมากมายกับคูไบ แต่อย่าลืมนะครับว่า โครงการอสังหาริมทรัพย์ของคูไบได้สร้างงานให้กับคนงานก่อสร้างไทย และเอเชียจำนวนมาก แล้วหากโครงการเหล่านั้นหยุดชะงักไป อะไรจะเกิดขึ้น ก็ไม่มีอะไรซับซ้อน ก็คือคนงานก่อสร้างได้กลับบ้านแน่นอน แต่จะมีอีกผลกระทบหนึ่งที่มาทางอ้อมก็คือลูกค้าของเราที่อาจจะมีการค้าขายโดยตรงกับคูไบจำนวนมาก เช่น สหรัฐ หรือสหภาพยุโรป อาจจะชะลอด้านเศรษฐกิจ และย่อมกระทบกับการส่งออกของเราแบบทางอ้อม

2.1.5.3 วิกฤตเศรษฐกิจเงินทอง

ในวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2551 ธนาคารกลางของเวียดนาม ได้ปรับลดอัตราแลกเปลี่ยนทางการของสกุลเงินดองต่อดอลลาร์สหรัฐลงร้อยละ 1.96 พร้อมกับประกาศขึ้นอัตราดอกเบี้ยอ้างอิง

ขึ้นร้อยละ 2 เพื่อชะลอวิกฤตการณ์ขาดดุลบัญชีเดินสะพัดอย่างรวดเร็วและเงินเฟ้อที่พุ่งสูงขึ้น ซึ่งภาวะวิกฤตการณ์ดังกล่าวทำให้นักลงทุนเกิดความกังวลและเริ่มถอนการลงทุนในภูมิภาคเอเชีย ทำให้ดัชนีตลาดหลักทรัพย์และค่าเงินสกุลภูมิภาคเอเชียลดลง จึงเกิดคำถามว่า วิกฤตเศรษฐกิจเวียดนาม หรือวิกฤต “เฟื้อ” ในปัจจุบันนี้เกิดจากสาเหตุใด และจะส่งผลกระทบต่อไทยอย่างไร ไทยตกต่ำดังเช่นที่เคยเกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2540 หรือไม่ สำนักนโยบายเศรษฐกิจมหภาค สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง จึงได้ทำการศึกษาถึง สาเหตุของวิกฤตเศรษฐกิจของเวียดนาม ผลกระทบจากภาวะวิกฤตดังกล่าวสู่ประเทศไทย และแนวโน้มนโยบายของไทยในการรองรับผลกระทบดังกล่าว ดังมีรายละเอียดดังนี้ (กระทรวงการคลัง, 2552)

สาเหตุของวิกฤตเศรษฐกิจเวียดนาม

วิกฤตเศรษฐกิจที่เวียดนามเผชิญอยู่นี้ เป็นผลสืบเนื่องจากการที่เศรษฐกิจเวียดนามเติบโตเร็วเกินไป โดยขยายตัวสูงในระดับร้อยละ 7-9 ในช่วงปี พ.ศ. 2547-2550 โดยเป็นการขยายตัวของภาคบริการ (โดยเฉพาะภาคการเงิน) และภาคการก่อสร้างเป็นหลัก ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นการสะท้อนถึงการเก็งกำไรในตลาดเงินและตลาดอสังหาริมทรัพย์ ขณะที่ภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรมเริ่มมีการขยายตัวในอัตราที่ชะลอลง

การที่เศรษฐกิจเวียดนามขยายตัวในระดับสูง ในขณะที่เวียดนามเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดเล็กแบบเปิด (Small open Economy) ส่งผลให้การนำเข้าสินค้าเพิ่มขึ้นในระดับสูงตามไปด้วย ทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดของเวียดนามขาดดุลเป็นจำนวนมากและขาดดุลอย่างรวดเร็ว จากที่เคยขาดดุลเล็กน้อยที่ประมาณ 0.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ. 2548 (หรือประมาณร้อยละ 0.3 ต่อ GDP) เป็นขาดดุลประมาณ 6.0 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ. 2550 (หรือประมาณร้อยละ 9.0 ต่อ GDP)

นอกจากการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดแล้ว เวียดนามยังเผชิญกับปัญหาเงินเฟ้อที่อยู่ในระดับสูงและควบคุมได้ยาก โดยภาวะเงินเฟ้อของเวียดนามเกิดทั้งจากภาวะต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น (Cost-push Inflation) ตามราคาน้ำมันดิบและสินค้าโภคภัณฑ์โดยเฉพาะราคาอาหารที่พุ่งขึ้นมาก และภาวะความต้องการภายในประเทศที่เพิ่มขึ้น (Demand-pull Inflation) โดยล่าสุด ณ เดือนพฤษภาคม อัตราเงินเฟ้อของเวียดนามสูงถึงร้อยละ 25.3 อันเป็นอัตราสูงสุดในรอบ 16 ปี โดยเงินเฟ้อที่เกิดจากอาหาร ราคายานและการขนส่งพุ่งขึ้นถึงร้อยละ 43 ร้อยละ 23 และร้อยละ 15 ตามลำดับ

ปัจจัยที่ทำให้เวียดนามเผชิญวิกฤตการณ์ด้านเงินเฟ้อและวิกฤตการณ์ดุลการชำระเงิน (Balance of Payment Crisis) เกิดจากการที่เศรษฐกิจภายในประเทศเติบโตสูงเกินไป (Overheating Economy) โดยเศรษฐกิจที่เติบโตเร็ว ทำให้เวียดนามจำเป็นต้องนำเข้าสินค้าทุนรวมถึงวัตถุดิบในการผลิตมาก ทำให้เวียดนามขาดดุลการค้าอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนั้น การที่ทางการใช้นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนแบบตายตัว ขณะที่เงินทุนไหลเข้าในปริมาณสูง ส่งผลให้ทุนสำรองเงินตรา รวมถึงปริมาณเงินในระบบมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อเนื้อทำให้ธนาคารพาณิชย์มีการปล่อยสินเชื่อในปริมาณสูง ซึ่งจากข้อมูลเชิงประจักษ์บ่งชี้ว่า อัตราการขยายตัวของปริมาณเงิน (M2) ของเวียดนามเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 43 ในปี พ.ศ. 2550 สอดคล้องกับปริมาณการขยายตัวของสินเชื่อในปีเดียวกันที่สูงถึงร้อยละ 53 ต่อปี เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวร้อยละ 33.6 และ 25.4 ในปี พ.ศ. 2549 ตามลำดับ ทั้งนี้ ภาวะการขยายตัวของปริมาณเงินในระดับสูงประกอบกับสินเชื่อที่ขยายตัวสูง ยังส่งผลทำให้อัตราเงินเฟ้อในเวียดนามพุ่งสูงขึ้น และทำให้เศรษฐกิจร้อนแรงเกินไป

ในขณะเดียวกัน อัตราเงินเฟ้อที่สูงขึ้นมากในขณะที่ค่าเงินยังคงผูกติดกับดอลลาร์สหรัฐ ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของค่าเงินดองสูงขึ้นมาก ส่งผลกระทบทำให้ความสามารถในการแข่งขันด้านราคาของสินค้าและบริการส่งออกของเวียดนามลดลง โดยสำนักนโยบายเศรษฐกิจมหภาคคาดการณ์ว่า อัตราการส่งออกของเวียดนามในปี พ.ศ. 2551 จะชะลอตัวลง จากประมาณร้อยละ 31 ในปี พ.ศ. 2547 เป็นร้อยละ 18 ในปี พ.ศ. 2551

ในขณะที่เวียดนามขาดดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดอย่างรวดเร็ว เวียดนามยังคงมีการขาดดุลการคลังของภาครัฐในระดับสูงเช่นกัน โดยในปี พ.ศ. 2550 เวียดนามขาดดุลการคลังที่ร้อยละ 4.9 ต่อ GDP ซึ่งการที่เวียดนามมีการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดพร้อมกับการขาดดุลการคลังนั้น ทำให้ระดับเงินออมของประเทศ (National Saving) อันเป็นผลรวมระหว่างการออมภาคเอกชนและการออมภาครัฐลดลง และนำไปสู่การขาดดุลบัญชีแฝด (Twin Deficit) ซึ่งเป็นภาวะที่เสี่ยงต่อวิกฤตการณ์การเงินเนื่องจากค่าเงินดองจะต้องอ่อนค่าลงประกอบกับภาคเศรษฐกิจในประเทศจะต้องชะลอการบริโภคและลงทุนลงและเพิ่มระดับการออมในประเทศขึ้น เพื่อทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดกลับเข้าสู่สมดุล อนึ่ง หากนักลงทุนและ/หรือประชาชนภายในประเทศเกิดความวิตกกังวลในสถานะเศรษฐกิจ (ดังเช่นในภาวะปัจจุบัน) อาจเริ่มถอนการลงทุนและแลกเปลี่ยนเงินดองเป็นเงินสกุลอื่น เช่น ดอลลาร์สหรัฐ อันจะเป็นตัวเร่ง (Catalyst) ทำให้เกิดวิกฤตการณ์ค่าเงินดังเช่นที่เคยเกิดขึ้นในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2540 ได้

ประการสุดท้าย แม้ว่าเงินทุนที่ไหลเข้าเวียดนามเพื่อการลงทุนโดยตรง จะมีปริมาณสูง แต่ในช่วงปีที่ผ่านมาเงินทุนไหลเข้าระยะสั้น ในรูปของการลงทุนด้านการเงิน (Portfolio Flow) สูงมาก นำไปสู่สถานการณ์การลงทุนที่มากเกินไป (Over-Investment) โดยเฉพาะการเก็งกำไรในตลาดหลักทรัพย์ และนำไปสู่การลงทุนในภาคที่ไม่ก่อให้เกิดผลผลิต (Non-Productive Sector) โดยเฉพาะภาคอสังหาริมทรัพย์ อันจะนำไปสู่ภาวะฟองสบู่และวิกฤตการณ์การเงินในที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2550 การลงทุนด้าน Portfolio Flow ของเวียดนามขยายตัวในระดับสูงขึ้นมากโดยอยู่ที่ 7.4

พณีสถิตดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งมากกว่าการลงทุนโดยตรง (FDI) ที่อยู่ที่ 6.6 พณีสถิตดอลลาร์สหรัฐ ทำให้เงินทุนไหลเข้าของเวียดนามส่วนใหญ่เป็นเงินทุนร้อน (Hot Money) และมีความเสี่ยงต่อการถอนทุนกลับ (Capital Inflow Reversal) เมื่อนักลงทุนเกิดความไม่มั่นใจในเศรษฐกิจ ดังเช่นที่เวียดนามกำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน

จากปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ธนาคารกลางของเวียดนาม (State Bank of Vietnam: SBV) จำเป็นต้องปรับลดอัตราแลกเปลี่ยนทางการลงในวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2551 โดยได้ปรับลดอัตราแลกเปลี่ยนทางการของสกุลเงินดองต่อดอลลาร์สหรัฐลงร้อยละ 1.96 จากประมาณ 16,290 ดองต่อดอลลาร์สหรัฐ มาอยู่ที่ 16,620 ดองต่อดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งการปรับลดครั้งนี้เป็นครั้งที่สองในรอบปี พ.ศ. 2551 นี้ หลังจากที่เคยปรับลดลงจาก 15,815 ดองต่อดอลลาร์สหรัฐ เป็น 16,100 ดองต่อดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณร้อยละ 1.80 ณ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2551

ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจเงินดองต่อเศรษฐกิจไทย

สถานการณ์เศรษฐกิจเวียดนามขณะนี้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยผ่าน 2 ช่องทาง ได้แก่ การค้าระหว่างประเทศและการเงินระหว่างประเทศ จากข้อมูลเชิงประจักษ์ในปี พ.ศ. 2550 พบว่า ไทยส่งออกสินค้าไปเวียดนามคิดเป็นมูลค่า 3.8 พณีสถิตดอลลาร์สหรัฐ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.5 ของมูลค่าส่งออกสินค้าทั้งหมดของไทย สำหรับด้านการเงินระหว่างประเทศพบว่า ไทยเข้าไปลงทุนทางตรงระหว่างประเทศในเวียดนามเพียง 700 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือคิดเป็นร้อยละ 4 ของการเข้าไปลงทุนทางตรงของต่างประเทศทั้งหมดในเวียดนาม ในขณะที่การลงทุนในหลักทรัพย์และตราสารทุน อาจได้รับผลกระทบจากการด้อยค่าลงของสินทรัพย์และของค่าเงินดอง โดยมีรายละเอียดช่องทางของผลกระทบต่างๆ ดังนี้

ก) ช่องทางการค้าระหว่างประเทศ

เวียดนามเป็นคู่ค้าอันดับที่ 10 ของตลาดส่งออกสินค้าของไทย โดยทั้งปี พ.ศ. 2550 ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกสินค้าในรูปดอลลาร์สหรัฐ ไปยังเวียดนามจำนวน 3.8 พณีสถิตดอลลาร์สหรัฐ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.5 ของมูลค่าส่งออกสินค้าของไทยทั้งหมด ซึ่งในช่วง 4 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2551 ไทยส่งออกไปยังเวียดนามมูลค่า 1.7 พณีสถิตดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 69 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนส่งผลให้สัดส่วนการส่งออกไปยังเวียดนามในช่วง 4 เดือนแรก ขยับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 3.1 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของไทยไปยังตลาดโลก สะท้อนว่าการส่งออกสินค้าของไทยพึ่งพาตลาดเวียดนามมากขึ้น สอดคล้องกับการเจริญเติบโตในอัตราสูงอย่างต่อเนื่องของเวียดนามในช่วงที่ผ่านมา

ข) ผลกระทบต่อการส่งออกของไทย

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจะส่งผลให้เศรษฐกิจเวียดนามชะลอตัวลงชัดเจนมากขึ้น ส่งผลให้ อุปสงค์ต่อสินค้าไทยลดลงเกือบครึ่งกับค่าเงินดองต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ที่ปรับลดค่าลงประมาณร้อยละ 2.0 จะทำให้สินค้าไทยในสายตาผู้นำเข้าเวียดนามแพงขึ้นซึ่งทั้ง 2 สาเหตุ ย่อมทำให้การส่งออกของไทยไปยังเวียดนามขยายตัวในอัตราที่ชะลอลง และจะกระทบต่อสินค้าส่งออกหลักของไทยไปยังเวียดนาม ได้แก่ น้ำมันสำเร็จรูป เม็ดพลาสติก เหล็ก เครื่องยนต์ และกระดาษ ซึ่งทั้ง 5 สินค้าหลักดังกล่าว มีมูลค่ารวมกัน 581 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือคิดเป็นร้อยละ 34.4 ของมูลค่าส่งออกไปยังเวียดนาม และหากมองเป็นรายสินค้าสำคัญจะพบว่า ไทยส่งออกน้ำมันสำเร็จรูปไปยังเวียดนามมากเป็นอันดับ 4 รองจากสิงคโปร์ จีน และญี่ปุ่น และขยายตัวถึง 5.8 เท่าในช่วง 4 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2551 เมื่อเทียบกับปีก่อน ในขณะที่เม็ดพลาสติกไปยังเวียดนามมากเป็นอันดับ 3 รองจากจีนและฮ่องกง และขยายตัวถึงร้อยละ 55 ในช่วง 4 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2551 นอกจากนั้น ส่งออกเหล็กไปยังเวียดนามมากเป็นอันดับ 1 และขยายตัวถึงร้อยละ 73 ในช่วง 4 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2551 ดังนั้น 3 สินค้าหลักนี้ จะได้รับผลกระทบด้านลบอย่างชัดเจน

ค) ผลกระทบด้านสินค้านำเข้าของไทย

ค่าเงินดองที่ปรับลดค่าลงจะทำให้สินค้าเวียดนามในสายตาผู้นำเข้าไทยถูกลง (ในกรณีที่เวียดนามสามารถควบคุมให้เงินเฟ้อลดลงได้) ซึ่งอาจส่งผลให้การนำเข้าสินค้าสำคัญของไทยจากเวียดนามขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสินค้านำเข้าหลัก 3 ประเภท ได้แก่ (1) สินค้าทุน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ และส่วนประกอบ (2) เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ และ (3) สินค้าเชื้อเพลิง คือ น้ำมันดิบ ซึ่งทั้ง 3 สินค้าหลัก มีมูลค่ารวมกัน 236 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือคิดเป็นร้อยละ 53 ของมูลค่านำเข้าจากเวียดนาม และหากมองเป็นรายสินค้าสำคัญจะพบว่า ไทยนำเข้าน้ำมันดิบจากเวียดนามมากเป็นอันดับ 11 และขยายตัวร้อยละ 11 ในช่วง 4 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2551 และมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 0.9 ของมูลค่านำเข้าน้ำมันดิบทั้งหมด ดังนั้น การลดค่าเงินดองต่อดอลลาร์สหรัฐฯ จะเป็นการโอกาสให้ไทยเพิ่มสัดส่วนการนำเข้าน้ำมันดิบจากเวียดนามได้อีก

ง) ผลกระทบด้านดุลการค้าของไทยกับเวียดนาม

ในช่วง 4 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2551 ไทยเกินดุลการค้ากับเวียดนาม 1.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือ เกินดุลเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 84 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนแต่จากการที่ไทยอาจจะส่งออกไปยังเวียดนามได้ในอัตราที่ชะลอลงและอาจนำเข้าจากเวียดนามในอัตราเพิ่มขึ้น ทำให้คาดว่าในช่วงที่เหลือของปี พ.ศ. 2551 ประเทศไทยอาจจะเกินดุลการค้าจากเวียดนามลดลง

ช่องทางการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ

ในปี 2550 การลงทุนทางตรงจากทั่วโลกไปเวียดนามมีมูลค่าทั้งสิ้น 17.9 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ขยายตัวถึง 1.4 เท่าจากปี พ.ศ. 2549 โดยการลงทุนส่วนใหญ่อยู่ในสาขาการก่อสร้างและสาขาอุตสาหกรรมถึงร้อยละ 70 ของการลงทุนทางตรงรวมในทุกสาขา

อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี พ.ศ. 2531-2550 ประเทศไทยมีการลงทุนทางตรงในเวียดนามประมาณ 700 ล้านดอลลาร์สหรัฐคิดเป็นร้อยละ 4 ของมูลค่ารวมจากทั่วโลกที่ไปลงทุนในเวียดนาม หรือคิดเป็นอันดับที่ 13 ซึ่งกระจายอยู่ในหลายสาขาโดยเฉพาะสาขานิคมอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมเกษตร และสิ่งทอ ดังนั้น ผลกระทบต่อผู้ประกอบการไทยที่ไปลงทุนในเวียดนาม คาดว่าจะจำกัดอยู่ในวงแคบ และผลกระทบที่ได้รับจะน้อยกว่าโดยเปรียบเทียบกับประเทศเกาหลี สิงคโปร์ และไต้หวัน ที่มีการลงทุนทางตรงสูงที่สุด 3 อันดับแรกในเวียดนาม

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในเวียดนาม ทำให้ความเชื่อมั่นต่อเศรษฐกิจเวียดนามลดลง นักลงทุนอาจตัดสินใจย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศที่มีศักยภาพใกล้เคียงกับเวียดนาม ซึ่งไทยน่าจะได้อานิสงส์อย่างมาก เนื่องจากไทยมีค่าเงินที่ยืดหยุ่นอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าโดยเปรียบเทียบ ต้นทุนวัสดุ ก่อสร้างและขนส่งต่ำกว่าโดยเปรียบเทียบ ความเป็นศูนย์กลางในการผลิตและขนส่ง ผลิตภัณฑ์แรงงานของไทยสูงกว่าโดยเปรียบเทียบ เป็นต้น

นอกจากนั้น แม้ว่าไทยจะมีอัตราค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่าเวียดนาม 3-4 เท่า โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่เป็นหัวใจของการผลิตไทย คือ อุตสาหกรรมยานยนต์ประมาณ 4 เท่า และอุตสาหกรรมเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ประมาณ 3.5 เท่า แต่ผลผลิตภาพของแรงงานไทยที่สูงกว่าเวียดนามสามารถชดเชยอัตราค่าจ้างที่สูงกว่าได้ระดับหนึ่ง โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมยางสังเคราะห์เคมีภัณฑ์ พื้นฐาน สิ่งทอ ส่วนประกอบอิเล็กทรอนิกส์ กระดาษ เฟอร์นิเจอร์ ยางและผลิตภัณฑ์ยาง เป็นต้น ซึ่งอุตสาหกรรมข้างต้น เป็นอุตสาหกรรมที่ไทยผลิตมากและส่งออกเป็นมูลค่ามหาศาลในแต่ละปี

2.1.6 ความรู้เกี่ยวกับโครงการชুবชีวิตธุรกิจไทย

2.1.6.1 ความเป็นมาของโครงการ

จากการที่รัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายหลักของยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจไทยให้แข็งแกร่งด้วยการมุ่งไปที่การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ผู้ประกอบการซึ่งจะมีส่วนช่วยสนับสนุนและเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมได้มีการริเริ่มจัดทำโครงการเร่งรัดปรับปรุงประสิทธิภาพการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้แผนงานในการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมขึ้นในปี พ.ศ. 2542-2545 เพื่อให้ความช่วยเหลืออุตสาหกรรมเป้าหมายซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร เครื่องหนังโลหะ

การสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป พลาสติก หัตถอุตสาหกรรม เซรามิก อัญมณี เครื่องเรือนและผลิตภัณฑ์ยางพารา ซึ่งจากการดำเนินการให้ความช่วยเหลืออุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมในโครงการดังกล่าวไปแล้วเกือบ 1,000 กิจการ พบว่ากิจการเหล่านั้นได้รับประโยชน์และมีแนวโน้มที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพในทิศทางที่ดีขึ้น

เมื่อกระทรวงอุตสาหกรรมได้รับการจัดสรรงบประมาณจากนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ (งบประมาณ 58,000 ล้านบาท) เพื่อให้ความช่วยเหลือและพัฒนา SMEs เป็นเงินรวมทั้งสิ้น 2,600 ล้านบาท ในปีงบประมาณ ปี พ.ศ. 2545 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมพิจารณาแล้วเห็นว่าโครงการในลักษณะที่ได้ดำเนินการไปแล้วคือ โครงการเร่งรัดปรับปรุงประสิทธิภาพธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมน่าจะส่งผลให้ SMEs ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในประเทศถึงกว่าร้อยละ 90 ได้รับการปรับปรุงและพัฒนา รวมทั้งสามารถขยายกิจการจนเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้อย่างมั่นคงต่อไป จึงได้จัดทำโครงการ “ชุบชีวิตธุรกิจไทย (Invigorating ThaiBusiness : ITB)” ขึ้น ในลักษณะเดียวกับโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพธุรกิจดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือธุรกิจไทยให้สามารถแก้ไขปัญหาการประกอบธุรกิจ ยกระดับปรับปรุงความสามารถในการประกอบการ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีการค้าโลก รวมทั้งคงสภาพการจ้างงานไว้ได้ โดยมีจำนวนโรงงาน/บริษัทที่เข้าร่วมโครงการครอบคลุมกว้างขวางมากขึ้นกว่าเดิมจากที่เน้นเฉพาะกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมอย่างเดียวได้มีการขยายครอบคลุมกลุ่มธุรกิจบริการและครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ

ทั้งนี้วิธีการดำเนินการให้ความช่วยเหลือเพื่อปรับปรุงและพัฒนา SMEs ดังกล่าว ได้ดำเนินการโดยการจัดจ้างทีมที่ปรึกษาเฉพาะด้านเข้าไปให้บริการปรึกษาแนะนำเชิงลึก โดยการดำเนินงานร่วมกันระหว่างกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมและหน่วยร่วมบริหารอีก 7 สถาบัน ได้แก่ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ สถาบันไทย-เยอรมัน สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ สถาบันยานยนต์ สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย โดยมีเป้าหมายการดำเนินการ 2,600 กิจการ ระยะเวลาโครงการตั้งแต่เดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2544-พฤษภาคม ปี พ.ศ. 2546 (สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง, 2546 ก: 1-2)

จากการที่รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จึงได้จัดสรรงบประมาณสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้กับกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการเร่งรัดปรับปรุงประสิทธิภาพการประกอบธุรกิจภายใต้ชื่อโครงการ “ชุบชีวิตธุรกิจไทย (Invigorating Thai Business: ITB)” ไปแล้วในระยะแรกเมื่อเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2544- พฤษภาคม ปี พ.ศ. 2546 จำนวน 2,600 กิจการ ซึ่งจากการดำเนินโครงการในระยะแรกมีเงินงบประมาณเหลืออยู่ประมาณ

490 ล้านบาท รัฐบาลจึงได้อนุมัติให้นำเงินที่เหลือมาใช้ดำเนินโครงการชุปชีวิตธุรกิจไทยระยะที่ 2 จำนวน 1,100 กิจการ โดยมีระยะเวลาดำเนินโครงการตั้งแต่เดือนมิถุนายน ปี พ.ศ. 2546- กันยายน ปี พ.ศ. 2547

สำหรับโครงการชุปชีวิตธุรกิจไทย ระยะที่ 2 มีลักษณะเดียวกับโครงการชุปชีวิตธุรกิจไทย ระยะที่ 1 กล่าวคือ มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถแก้ปัญหาการประกอบธุรกิจ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตหรือการบริการ ยกระดับการบริหารจัดการ ด้านต่างๆ เพิ่มศักยภาพการแข่งขันในระดับสากล รวมทั้งคงสภาพการจ้างงานหรือเพิ่มอัตราการจ้างงานได้มากขึ้น ทั้งนี้วิธีการดำเนินงานยังคงเป็นเช่นเดียวกับในระยะที่ 1 คือมีการจัดจ้างที่ปรึกษา เฉพาะด้านเข้าไปให้บริการปรึกษาแนะนำเชิงลึก โดยให้บริการกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อมครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ซึ่งกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมดำเนินงานร่วมกับหน่วยร่วมบริหาร อีก 8 สถาบัน ได้แก่ สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ สถาบันไทย-เยอรมัน สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ สถาบันยานยนต์ สถาบันไฟฟ้าและ อิเลคทรอนิกส์ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทยและสภา อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง, 2546 ข: 1-2)

2.1.6.2 วัตถุประสงค์โครงการ

ก) เพื่อให้สถานประกอบการทราบถึงสถานภาพ ศักยภาพ รวมถึงสภาพ ปัญหาที่แท้จริงของสถานประกอบการ

ข) เพื่อช่วยเหลืออุตสาหกรรมกลุ่มเป้าหมายให้สามารถแก้ไขปัญหาการ ประกอบธุรกิจ สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปและยังคงสภาพการจ้างงานไว้ในสภาวะปัจจุบันหลังจาก มีการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต การจัดการ

ค) ยกระดับและปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต การบริหารจัดการ และ คุณภาพของสินค้าและบริการของอุตสาหกรรมกลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพที่จะเติบโตและขยายกิจการ

ง) กระตุ้นให้เกิดการปรับตัวของอุตสาหกรรมและเพิ่มขีดความสามารถใน การส่งออกเพื่อแข่งขันในเวทีตลาดโลก

จ) กระตุ้นการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมให้เกิดสภาพคล่องแก่สถาน ประกอบการอุตสาหกรรม

2.1.6.3 กลุ่มเป้าหมายของโครงการ

ก) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 2,600 กิจการทั่วประเทศ ใน ภาคอุตสาหกรรมการผลิตและภาคบริการ

ข) เป็นกิจการที่มีการจ้างงานไม่เกิน 200 คน หรือมีสินทรัพย์ถาวร (ไม่รวมที่ดิน) มูลค่าตามบัญชีไม่เกิน 200 ล้านบาท

ค) เป็นกิจการที่ดำเนินการโดยถูกต้องตามกฎหมายและมีคนไทยถือหุ้นไม่ต่ำกว่า 50%

ง) เป็นกิจการที่ดำเนินการอยู่แล้ว

จ) เป็นกิจการที่ยื่นชำระ/ประเมินภาษี

2.1.6.4 ผลลัพธ์ที่ต้องการ

ก) มีวิสาหกิจสมัครเข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่า 3,000 ราย และเป็นวิสาหกิจที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ จำนวน 2,600 ราย

ข) วิสาหกิจที่เข้าร่วมโครงการมีผลกำไรก่อนหักหนี้สูงขึ้น มีความสามารถชำระหนี้ดีขึ้น ได้รับการสนับสนุนต่อเนื่องจากสถาบันการเงินและสามารถรักษาสภาพการจ้างงานไว้ได้

ค) วิสาหกิจที่เข้าร่วมโครงการมีแผนฟื้นฟูกิจการในระยะปานกลางที่ชัดเจน เป็นไปได้ มีการเตรียมความพร้อมในการยกระดับขีดความสามารถเพื่อแข่งขันต่อไปในระดับสากล

ง) วิสาหกิจที่เข้าร่วมโครงการได้ทราบสถานภาพการดำเนินกิจการของตนเอง เปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของไทยและต่างประเทศ

จ) มีทรัพยากรบุคคลจากผู้ว่างงานและบัณฑิตใหม่ ที่มีศักยภาพจะเป็นนักวิเคราะห์ธุรกิจ หรือได้รับการจ้างเข้าทำงาน

2.1.6.5 ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

ก) จำนวนโรงงานที่เข้าร่วมโครงการ

ข) จำนวนแรงงานที่คงสภาพการจ้างงานไว้ได้

ค) การปรับปรุงการประกอบการของธุรกิจที่เข้าร่วมโครงการ โดยพิจารณาจากผลการประกอบการด้านต่าง ๆ เช่น การลดต้นทุน การลดการสูญเสียต่างๆ ลดขายเพิ่ม มีระบบงานคุณภาพของผลิตภัณฑ์และบริการ เพิ่มช่องทางจัดจำหน่าย พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ออกสู่ตลาด มีการจ้างงานเพิ่ม และสร้างความพึงพอใจลูกค้า เป็นต้น

2.1.6.6 องค์ประกอบของโครงการ

ก) ฝ่ายบริการโครงการกลาง

ข) หน่วยร่วมบริหาร

ระยะที่ 1 ได้แก่สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติสถาบันไทย-เยอรมัน สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ สถาบันยานยนต์ สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ระยะที่ 2 ได้แก่ สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ สถาบันไทย-เยอรมัน สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ สถาบันยานยนต์ สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

- ค) หน่วยร่วมดำเนินการสาขาสังกัดภายใต้หน่วยร่วมบริหาร
- ง) ที่ปรึกษา
- จ) วิสาหกิจ ในภาคการผลิตและการบริการ
- ฉ) ผู้ช่วยที่ปรึกษา

2.1.6.7 ขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการ แสดงดังตารางที่ 2-1

ตารางที่ 2-1 แสดงขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการชุมชนชีวิตธุรกิจไทย

กิจกรรมหลัก	รายละเอียด
1. ประชาสัมพันธ์โครงการ	ประชาสัมพันธ์และโฆษณาโครงการผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เว็บไซต์ สื่อสิ่งพิมพ์ จัดสัมมนา เปิดโครงการเพื่อเผยแพร่และรับสมัครและสัมมนาปิดโครงการ เพื่อแถลงผลการดำเนินงานโครงการ
2. วางระบบบริหารโครงการ พัฒนา และบริหารฐานข้อมูลโครงการ	จัดวางแผนงาน ขั้นตอนการดำเนินงาน การประสานบริหารโครงการ การติดตามผลการดำเนินงาน วางกำลังคน และการใช้งบประมาณตามนโยบายที่ตั้งไว้ และจัดวางระบบการจัดทำข้อมูลที่ปรึกษา โรงงานที่เข้าร่วม และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
3. เตรียมความพร้อมนัก วินิจัยและที่ปรึกษา	สรรหานักวินิจัยและที่ปรึกษา จัดทำหลักสูตร พร้อมทั้งจัดสัมมนาเตรียมความพร้อมสำหรับนักวินิจัยและที่ปรึกษา
4. จัดจ้างและเตรียมความพร้อมผู้ช่วยที่ปรึกษา	คัดเลือกและจัดจ้างผู้ที่ไม่ม้งานทำเพื่อเป็นผู้ช่วยที่ปรึกษา จัดทำหลักสูตรและฝึกอบรมเตรียมความพร้อมสำหรับผู้ช่วยปรึกษา
5. รับสมัครและคัดเลือก วิสาหกิจเข้าร่วมโครงการ	รับเอกสารที่สมัครและเอกสารที่เกี่ยวข้อง คัดเลือกสถานที่ประกอบการที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดเพื่อเข้าร่วมโครงการ
6. วินิจัยสถานประกอบการ เบื้องต้นวิเคราะห์ปัญหาเชิงลึก	สำรวจปัญหา และ/หรือความต้องการพัฒนา พร้อมวิเคราะห์ ให้แก่สถานประกอบการที่ผ่านการคัดเลือกในขั้นตอนแรก

ตารางที่ 2-1 (ต่อ)

กิจกรรมหลัก	รายละเอียด
7. ให้บริการปรึกษาแนะนำเชิงลึก	ที่ปรึกษาให้บริการปรึกษาแนะนำและ/หรือฝึกอบรมแก่โรงงานตามที่ได้ตกลงกับโรงงาน จัดทำรายงานผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ
8. รายงานความก้าวหน้าโครงการ	ที่ปรึกษาจัดทำรายงานเพื่อแสดงผลความก้าวหน้าของโครงการ ได้แก่ รายงานการวินิจฉัยสถานประกอบการ (Diagnosis Report) การจัดทำข้อเสนอโครงการ (Proposal) รายงานผลปฏิบัติงานระหว่างโครงการ (Midterm Report) และรายงานสรุปผลปฏิบัติงาน (Final Report) พร้อมการประเมินผลการปฏิบัติงาน
9. ประเมินผลโดยที่ปรึกษาอิสระ	จัดจ้างที่ปรึกษาอิสระจากหน่วยงานอื่นที่ไม่ได้เข้าร่วมในโครงการเพื่อทำหน้าที่ประเมินผลการดำเนินงานของโครงการ ชุมชีวิตธุรกิจไทย วิธีการให้บริการที่ปรึกษาแนะนำแก่กลุ่มเป้าหมายภาพรวมของโครงการ ผลที่ได้รับ ข้อเสนอแนะ

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้สรุปงานวิจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลิกกิจการของธุรกิจอุตสาหกรรมจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจโลก ไว้ 6 เรื่อง ดังนี้

2.2.1 รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลิกกิจการของโรงงานอุตสาหกรรม ในจังหวัดระยอง (ปวรศ, 2546)

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลิกกิจการโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง ศึกษาเฉพาะโรงงานที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดระยอง โดยแบ่งการจำแนกประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมตามประเภทของกระทรวงอุตสาหกรรมกำหนด และเป็นโรงงานที่ได้ยื่นจดทะเบียนขออนุญาตประกอบกิจการ โรงงานอุตสาหกรรมจากสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดระยองเท่านั้น ระยะเวลาที่ศึกษาเริ่มตั้งแต่ประเทศไทยขึ้นนโยบายค่าเงินบาทลอยตัว เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2545

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลิกกิจการโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง คือ ดัชนีราคาผู้ผลิตของประเทศจำแนกตามกิจกรรมการผลิต (CPA) ซึ่งปัจจัยนี้เป็นตัวกำหนดต้นทุน เมื่อดัชนีราคาผู้ผลิตของประเทศจำแนกตามกิจกรรมการผลิต (CPA) ปรับตัวสูงขึ้นต้นทุน

จะปรับสูงขึ้นด้วย และปัจจัยที่สองที่ทำให้โรงงานต้องปิดกิจการ คือ ปริมาณเงินให้สินเชื่อของสถาบันการเงิน เพราะการดำเนินงานของโรงงานในจังหวัดระยองต้องใช้เงินลงทุนส่วนใหญ่จากเงินกู้จากสถาบันการเงินเมื่อสถาบันการเงินประสบปัญหาและมีการปล่อยเงินกู้ที่น้อยลงก็จะส่งผลให้โรงงานขาดเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน ในส่วนปัจจัยรองอื่นๆ ได้แก่ ปริมาณมูลค่าการส่งออกของสินค้าอุตสาหกรรมประเภทนั้น ๆ พบว่าถ้าอุตสาหกรรมประเภทใดที่มีปริมาณมูลค่าการส่งออกลดลงอย่างต่อเนื่อง โรงงานอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าประเภทนั้น ๆ ก็ไม่สามารถดำเนินงานอยู่ได้ อัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ก็เป็นตัวกำหนดต้นทุนของโรงงานอุตสาหกรรม ถ้าอัตราดอกเบี้ยเงินสูงเกินไปผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมก็ต้องรับภาระในส่วนของการดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น และปัจจัยทางด้านข้อตกลงทางการค้าและด้านเศรษฐกิจที่ไทยได้ทำไว้กับองค์การความร่วมมือต่าง ๆ เช่น ข้อตกลงภายใต้สมาชิก WTO APEC AFTA ซึ่งทำให้ไทยต้องเปิดเสรีทางการค้ามากขึ้น มีการลดอัตราภาษีศุลกากรในสินค้าอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมหลายประเภทสินค้า ทำให้ผู้ประกอบการต้องแข่งขันกับผู้ประกอบการจากต่างประเทศ ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาผู้ที่ลงทุนขยายกิจการหรือต้องการเปิดดำเนินการโรงงานอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ควรที่จะต้องศึกษาและนำมาประกอบด้วย

2.2.2 รายงานการวิจัยเรื่อง การสำรวจผู้ประกอบการเกี่ยวกับผลกระทบจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในปัจจุบัน พ.ศ. 2551 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2551)

จากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศส่งผลให้ผู้ประกอบการต่างก็ได้รับผลกระทบอย่างทั่วถึง และต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ ในการนี้สำนักงานสถิติแห่งชาติจึงได้ทำการสำรวจผู้ประกอบการเกี่ยวกับผลกระทบจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน วัตถุประสงค์ในการสำรวจครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ประกอบการได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและสะท้อนให้รัฐบาลทราบถึงผลกระทบที่ได้รับจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ตลอดจนการหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้ตรงจุดและสอดคล้องกับความต้องการเพื่อเป็นข้อมูลให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นสำหรับครั้งนี้ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจ/อุตสาหกรรมที่มีคนทำงาน 200 คนขึ้นไปทั่วประเทศจำนวนทั้งสิ้น 1,713 รายในระหว่างวันที่ 9-15 ธันวาคม พ.ศ. 2551

ผลการสำรวจพบว่า

2.2.2.1 ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจทางการเงินในต่างประเทศต่อเศรษฐกิจไทย

จากวิกฤตเศรษฐกิจทางการเงินในต่างประเทศที่เกิดขึ้นผู้ประกอบการร้อยละ 96.0 เห็นว่าจะทำให้เศรษฐกิจของไทยได้รับผลกระทบ และร้อยละ 2.9 เห็นว่าไม่ได้รับผลกระทบ มีเพียงร้อยละ 1.1

ไม่ทราบ/ไม่มีความเห็น โดยผลกระทบที่เศรษฐกิจไทยได้รับผู้ประกอบการร้อยละ 58.6 ระบุว่ามาก ร้อยละ 30.5 ระบุว่าปานกลาง และร้อยละ 6.9 ระบุว่าน้อย

โดยผู้ประกอบการธุรกิจ/อุตสาหกรรมทุกประเภทมากกว่าร้อยละ 76 เห็นว่าเศรษฐกิจไทย ได้รับผลกระทบ

2.2.2.2 ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจในปัจจุบันต่อธุรกิจ/อุตสาหกรรมที่ ดำเนินการอยู่

ผู้ประกอบการธุรกิจ/อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ร้อยละ 90.2 ระบุว่าได้รับผลกระทบจากวิกฤต ภายในประเทศและต่างประเทศและร้อยละ 8.8 ไม่ได้รับผลกระทบ มีเพียงร้อยละ 1.0 ที่ไม่ทราบ/ ไม่มีความเห็น ซึ่งผลกระทบที่ได้รับผู้ประกอบการธุรกิจ/อุตสาหกรรมร้อยละ 34.8 ระบุว่ามาก ร้อย ละ 40.0 ปานกลาง และร้อยละ 15.4 น้อย

โดยผู้ประกอบการทุกประเภทธุรกิจ/อุตสาหกรรมมากกว่าร้อยละ 79 ระบุว่าได้รับผลกระทบ

2.2.2.3 ความต้องการให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือ/สนับสนุนให้ธุรกิจขับเคลื่อนไปได้ ด้วยดี

ในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจขณะนี้ ผู้ประกอบการธุรกิจ/อุตสาหกรรมโดยรวมร้อยละ 51.9 ต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ/สนับสนุน เพื่อให้การดำเนินธุรกิจขับเคลื่อนไปได้ด้วยดี

2.2.3 รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ถึงอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ท่ามกลาง ภาวะวิกฤต (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) และ ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ, 2541)

ผลการศึกษา พบว่า ภายหลังจากการประกาศเปิดเสรีและปรับโครงสร้างภาษีรถยนต์ตั้งแต่ปี 2535 เป็นต้นมา อัตราการขยายตัวของตลาดรถยนต์เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 30 ต่อปี แต่ผลกระทบ จากภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวที่เริ่มส่งสัญญาณตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ขนเข้าสู่ภาวะวิกฤตในปี พ.ศ. 2540 ส่งผลให้ตลาดรถยนต์ถดถอยอย่างรุนแรง โดยอัตราการขยายตัวของยอดขายในปี พ.ศ. 2540 ลดลง จากปี พ.ศ. 2539 ถึงร้อยละ 38.4 และในปี พ.ศ. 2541 ช่วง ม.ค.-ก.ย. ลดลงถึงประมาณร้อยละ 69 เมื่อ เทียบกับช่วงเดียวกันของปี พ.ศ. 2540 ทำให้โรงงานอุตสาหกรรมประกอบรถยนต์และอุตสาหกรรม ที่เกี่ยวข้องทั้งระบบรวมทั้งกลุ่มผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในประเทศไทย มีจุดเริ่มต้นมาจากการผลิตเพื่อการสนองตลาดอะไหล่ทดแทนเป็นสำคัญ ต่อมาภาครัฐได้ สนับสนุนให้โรงงานประกอบรถยนต์ในประเทศใช้ชิ้นส่วนที่ผลิตในประเทศเต็มที่ ทำให้ อุตสาหกรรมชิ้นส่วนขยายตัวในอัตราสูง เมื่อเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจทำให้กำลังซื้อภายในประเทศ ชะลอตัวอย่างรุนแรง จนส่งผลกระทบต่อตลาดรถยนต์ภายในประเทศซึ่งเป็นตลาดหลักของ อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ ส่งผลให้อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์หดตัวถึง ร้อยละ 70 ในปี พ.ศ. 2541 สำหรับสถานการณ์ของผู้ผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ของไทยที่เผชิญกับภาวะการชะลอตัวของตลาด

ในประเทศต่อไป จนทำให้ต้องเร่งหาตลาดส่งออกทดแทนมากขึ้นท่ามกลางแนวโน้มตลาดรถยนต์โลกที่ไม่แจ่มใส การแข่งขันในตลาดส่งออกจึงตัวมากขึ้นมีการแข่งขันกันดัดราคามากขึ้น โดยเฉพาะคู่แข่งสำคัญ เช่น ฮองกง ไต้หวัน และจีน ที่มีขีดความสามารถในการทำตลาดทุกภูมิภาค เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ผลิตไทยที่มุ่งเน้นตลาดภายในประเทศหลัก สำหรับผู้ผลิตที่ไม่สามารถแข่งขันได้อาจต้องปิดกิจการไปจำนวนหนึ่ง

2.2.4 รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินการ ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลของธุรกิจอุตสาหกรรมในจังหวัดนราธิวาส (จงรัก, 2552)

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการ ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลของธุรกิจอุตสาหกรรมในจังหวัดนราธิวาส กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ประกอบการหรือผู้มีอำนาจในการตัดสินใจของอุตสาหกรรมในจังหวัดนราธิวาส จำนวน 214 ราย โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Chi-square) การทดสอบค่าที (t-test) การเปรียบเทียบความแตกต่างด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ธุรกิจอุตสาหกรรมในจังหวัดนราธิวาส ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 39.30 การประกอบกิจการเกี่ยวกับ หิน กรวด ทราย หรือดิน สำหรับใช้ในการก่อสร้างมากที่สุด รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 24.80 รูปแบบกิจการเป็นธุรกิจเจ้าของคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 65.00 แหล่งเงินทุนเป็นของตัวเอง คิดเป็นร้อยละ 44.40 มีอายุกิจการ มากกว่า 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.00 มีจำนวนพนักงานประจำทั้งหมด (ทั้งแบบเงินเดือนและรายวัน) ไม่เกิน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 79.40 และมีปริมาณการผลิตในปัจจุบันเมื่อเทียบกับความสามารถในการผลิตเดิมก่อนเกิดวิกฤต มากกว่า 30-50% คิดเป็นร้อยละ 50.50 โดยพบว่าสภาพการดำเนินการทุกด้าน มีความสัมพันธ์กับสถานภาพส่วนบุคคล ยกเว้นผลการดำเนินงานของยอดขายในไตรมาสที่ 1 (ปี พ.ศ. 2552) และผลกำไรในไตรมาสที่ 1 (ปี พ.ศ. 2552)

ระดับปัญหาในการดำเนินการของธุรกิจอุตสาหกรรมในจังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.54) โดยพบว่า ด้านการผลิต ด้านการเงิน ด้านการตลาด และด้านอื่น ๆ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัญหาด้านการผลิต มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.62) และพบว่า ผลการเปรียบเทียบปัญหาโดยรวมทุกด้านจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลในด้านตำแหน่งและวุฒิการศึกษา แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ประกอบการต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลในด้านการผลิต การตลาด และด้านอื่น ๆ

2.2.5 รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิจัย “ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานธุรกิจขนาดย่อม: ศึกษาการบริหารงานบริษัทผลิตรายการ โทรทัศน์” (ศรีปริญญา, 2543)

การศึกษาในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานธุรกิจขนาดย่อมประเภทบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์ในสถานะเศรษฐกิจตกต่ำ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกรรมการผู้จัดการหรือผู้จัดการบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์ ขนาดย่อมจำนวน 20 บริษัท

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์ขนาดย่อมมีทั้งปัจจัยแวดล้อมภายใน และปัจจัยแวดล้อมภายนอก แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ปัจจัยแวดล้อมการดำเนินงาน และปัจจัยแวดล้อมโดยทั่วไป

2.2.5.1 ปัจจัยแวดล้อมภายใน ได้แก่ วัฒนธรรมองค์กร โครงสร้างการบริหารงาน เทคโนโลยีการผลิต และ บุคลากร

2.2.5.2 ปัจจัยแวดล้อมภายนอก

ก) ปัจจัยแวดล้อมการดำเนินงาน ได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน หน่วยงานควบคุมของรัฐ ได้แก่ คณะกรรมการบริหารวิทยุและโทรทัศน์แห่งชาติ(กทช.)และองค์การอาหารและยา (อย.) และผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ เอเจนซี่

ข) ปัจจัยแวดล้อมโดยทั่วไป ได้แก่ กฎหมายการเมือง สถานการณ์ต่างประเทศ เศรษฐกิจ

จากปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์กระทบต่อการบริหารงานของบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์ขนาดย่อมในสถานะเศรษฐกิจตกต่ำ การที่ผู้บริหารงานบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์ขนาดย่อมลดจำนวนพนักงาน และงบประมาณการผลิต อาจทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนบุคลากร และคุณภาพของรายการลดลง โดยบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์ขนาดย่อมน่าจะรวมตัวกันเป็นกลุ่มวิชาชีพ เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองกับสถานี แลกเปลี่ยนบุคลากร และเทคโนโลยีซึ่งกันและกัน โดยรัฐบาลสถาบันการเงินต่าง ๆ ควรจะมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจประเภทนี้ โดยเฉพาะหน่วยงานที่ดูแลเกี่ยวกับธุรกิจขนาดย่อม ควรจัดการส่งเสริม และเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจขนาดย่อมในกลุ่มผู้บริหารบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์ขนาดย่อม ตลอดจนจัดการอบรมให้ความรู้กับผู้บริหารทั้งด้านการบริหารงาน การเงิน การจัดระเบียบองค์กร เนื่องจากผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาโดยตรงในด้านบริหารธุรกิจ

2.3 สรุปเอกสารและงานวิจัยเข้าสู่ประเด็นปัญหาของการวิจัย

ปัจจุบันธุรกิจอุตสาหกรรมเป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดการจ้างงาน และทำให้เกิดรายได้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการขยายตัวของเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยการดำเนินธุรกิจกำลังก้าวเข้าสู่ยุคโลกไร้พรมแดน หรือที่เรียกว่า สังคมโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปิดกว้างทางการค้าและการแข่งขันที่ธุรกิจสามารถขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว และขยายขอบเขตการดำเนินงานครอบคลุมไปทั่วโลก ทำให้ต้องตื่นตัวต่อการแข่งขันทั้งในด้านจำนวนคู่แข่ง และความซับซ้อนในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องเข้าใจสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ตลอดจนสามารถคาดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นกับองค์กร หากผู้ประกอบการละเลยไม่สนใจ ก็จะทำให้เกิดความเสี่ยงในธุรกิจทำให้องค์กรล้มเหลวได้ทั้งจากสภาพแวดล้อมภายในองค์กร สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร และยังต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านของเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุน ซึ่งเกิดจากการเชื่อมโยงต่อเนื่องกันในลักษณะของเครือข่าย ทำให้ความเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ย่อมสร้างความเสียหายอย่างรวดเร็ว รุนแรง และกว้างขวาง อย่างเช่น วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2550-2552 ได้แก่ วิกฤตเศรษฐกิจแฮมเบอเกอร์ไครซิส ของประเทศสหรัฐอเมริกา วิกฤตเศรษฐกิจดูไบของประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และวิกฤตเศรษฐกิจเงินดองของประเทศเวียดนาม ซึ่งวิกฤตเศรษฐกิจทั้งหลายเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม อีกทั้งยังส่งผลทำให้ธุรกิจอุตสาหกรรมต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบไม่สามารถรับมือกับผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ ทั้งจากสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ และจากวิกฤตเศรษฐกิจที่เพิ่มระดับความรุนแรงของปัญหามาทำให้ธุรกิจต้องปิดกิจการลงเป็นจำนวนมาก

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า จากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศส่งผลให้ผู้ประกอบการต่างได้รับผลกระทบอย่างทั่วถึง โดยวิกฤตเศรษฐกิจทางการเงินในต่างประเทศที่เกิดขึ้นทำให้เศรษฐกิจของไทยได้รับผลกระทบ และผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมทุกประเภทก็ได้รับผลกระทบจากวิกฤตภายในประเทศและต่างประเทศเป็นอย่างมากเช่นกัน ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจนั้นมีทั้งปัจจัยทางสภาพแวดล้อมภายใน และปัจจัยทางสภาพแวดล้อมภายนอก อีกทั้งในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม ยังต้องการความช่วยเหลือหรือสนับสนุนจากภาครัฐ เพื่อให้การดำเนินธุรกิจขับเคลื่อนไปได้ด้วยดี

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้ตรงจุดและสอดคล้องต่อความต้องการของผู้ประกอบการ และเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความช่วยเหลือ โดยทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลิกกิจการของธุรกิจอุตสาหกรรมจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจโลก ซึ่งศึกษาด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลิกกิจการทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก พร้อมกับความต้องการในการแก้ไขปัญหา และความต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาความต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ผู้วิจัยทำการศึกษาเฉพาะในประเด็นปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำเนินงานของผู้ประกอบการเท่านั้น